

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav (2) Zakona o upravi („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 32/02 i 102/09) i člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK

O UVJETIMA I NAČINU IZDAVANJA POTVRDE AERODROMSKOG OPERATORA

DIO PRVI – OPŠTE ODREDBE

Član 1.

(Predmet)

- (1) Ovim pravilnikom se regulira postupak za dobijanje potvrde aerodromskog operatora (u dalnjem tekstu: potvrda za aerodrom) koji obuhvata uvjete za dobijanje, sprovođenje postupka za izdavanje/odbijanje, dopune/izmjene, prenos i otkazivanje, obaveze operatora aerodroma, sigurnosne propise, inspekcije i testiranja, privremeno oduzimanje, suspenziju i poništenje potvrde za aerodrom.
- (2) Odredbe ovoga pravilnika u potpunosti se primjenjuju na:
 - a) aerodrome sa čvrstom podlogom koji se koriste za javni prijevoz putnika i robe u domaćem i međunarodnom zračnom prometu;
 - b) aerodrome koji se koriste noću i za obuku profesionalnog osoblja;
 - c) vojne aerodrome koji se koriste u civilne svrhe radi javnog prijevoza putnika i robe.
- (3) Odredbe ovoga pravilnika selektivno se primjenjuju na:
 - a) opšta letjelišta;
 - b) posebna letjelišta - terene;
 - c) helidrome;
 - d) hidrodrome koji podliježu izdavanju potvrde za aerodrom.

Član 2.

(Definicije)

- (1) Definicije koje se primjenjuju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
 - a) **Aerodrom** - unaprijed definirano područje na zemlji (uključujući objekte, instalacije i opremu) namijenjeno slijetanju, polijetanju i kretanju aviona na površini, u bilo kojem dijelu ili u cijelini.
 - b) **Potvrda za aerodrom** - potvrda za rad aerodroma izdata od strane odgovarajuće zrakoplovne vlasti.

- c) **Aerodromski objekti i oprema** - objekti i oprema u ili van granica aerodroma, koji su izgrađeni ili instalirani i održavani za slijetanje, polijetanje i kretanje zrakoplova na površini.
- d) **Aerodromski priručnik** - priručnik koji predstavlja dio zahtjeva za izdavanje potvrde za aerodrom, shodno ovim regulativama sa svim dopunama prihvaćenim/odobrenim od strane BHDA.
- e) **Aerodromski operator** - svako fizičko ili pravno lice koje upravlja aerodromom.
- f) **Aerodrom sa potvrdom** - aerodrom čijem je operatoru odobrena aerodromska potvrda.
- g) **Aeronautička studija** - pisani dokument u kojem se na osnovu važećih zakonskih propisa, te naučnih i stručnih priručnika, primjenom jedne ili više odgovarajućih naučnih metoda od strane ovlaštenog inženjera tehnologije zračnog prometa i transporta utvrđuje:
 - 1) da li, u kojem stepenu i na koji način, odgovarajuće odstupanje od važećih zakonskih propisa utiče na sigurnost operacija zrakoplova;
 - 2) moguće alternativne mjere i postupke u cilju obezbjeđivanja maksimalne sigurnosti operacija zrakoplova;
 - 3) stepen efikasnosti svake od predloženih mјera i postupaka, usmjerenih na umanjivanje uticaja na sigurnost uzrokovanih analiziranim odstupanjem od važećih propisa.
- h) **Manevarska površina** - dio aerodroma za polijetanje, slijetanje i taksiranje zrakoplova, isključujući platformu.
- i) **Oznake** - simbol ili grupa simbola postavljenih na površini zona za kretanje u svrhu prenošenja aeronautičkih informacija.
- j) **Maksimalan kapacitet nosivosti** - u odnosu na zrakoplov, misli se na maksimalan kapacitet putnika/sjedišta u zrakoplovu, ili maksimalan plaćeni teret u certifikatu zrakoplova pod dozvoljenim tipom.
- k) **Maksimalan kapacitet putničkih sjedišta** - u odnosu na zrakoplov, misli se na maksimalan broj sjedišta za putnike u certifikatu zrakoplova pod dozvoljenim tipom.
- l) **Prepreka** - svi fiksni (bilo privremeni ili trajni) i mobilni objekti ili njihovi dijelovi koji su smješteni u zoni namijenjenoj kretanju zrakoplova ili koji prelaze iznad definirane površine namijenjene zaštiti zrakoplova u letu.
- m) **Sistem upravljanja sigurnosti (Safety Management System)** - sistem upravljanja sigurnosti na aerodromu, koji uključuje organizaciju, dužnosti, procedure, proces i mјere za sprovođenje sigurnosne politike aerodroma od strane aerodromskog operatora koji kontrolira sigurnost i sigurnu upotrebu aerodroma.
- n) **Menadžer sigurnosti (Safety Manager)** - odgovoran je da sprovodi, razvija, vodi i usmjerava operacije na aerodromu kroz sistem SMS. Ovlašten je od operatora da vodi nadzore sigurnosti, izvrši ispitivanje u slučaju udesa ili incidenta, u skladu sa procedurama koje su definirane u SMS-u, kao dijelu aerodromskog priručnika.
- o) **Operativno osoblje aerodroma** - podrazumijeva svo osoblje radno angažovano na aerodromu, bez obzira da li je zaposleno kod operatora aerodroma ili ne, ukoliko obavlja svoje dužnosti sa pristupom manevarskim površinama i platformi.

- (2) Skraćenice koje se primjenjuju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
- a) BHDCA - Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine;
 - b) SMS sistem (*Safety Management System*) - Sistem upravljanja sigurnosti;
 - c) AIP (*Aeronautical Information Publication*) - Zbornik zrakoplovnih informacija;
 - d) PAPI – Sistem svjetlosnog pokazivača nagiba prilaza, koji čini krilna prečka od četiri ravnomjerno raspoređena jedinična izvora multi-svetla, sa intenzivnim oštrim prelazom ili dva para jediničnih izvora svjetla. Ovaj sistem mora biti smješten na lijevoj strani od poletno-sletne staze, osim ako je fizički nemoguće da se tako uradi;
 - e) A-PAPI – Sistem svjetlosnog pokazivača nagiba prilaza, koji čini krilna prečka od dva jedinična izvora multi-svetla sa intenzivnim oštrim prelazom ili jednog para jediničnih izvora svjetla. Sistem se postavlja na lijevoj strani poletno-sletne staze, osim ako je fizički nemoguće da se tako uradi;
 - f) T-VASIS – Sistem svjetlosnog pokazivača nagiba prilaza, koji se sastoji od 20 jediničnih izvora svjetla, podijeljenih u dvije grupe od po 10, a postavljenih simetrično, lijevo i desno od uzdužne centralne ose poletno-sletne staze, u obliku dvaju krilnih prečki po sredini podijeljenih uzdužnim nizom od šest jediničnih izvora svjetla;
 - g) AT-VASIS - Sistem svjetlosnog pokazivača nagiba prilaza koji se sastoji od 10 jediničnih izvora svjetla, postavljenih na jednoj strani poletno-sletne staze, u obliku samostalne krilne prečke po sredini podijeljene uzdužnim nizom od šest jediničnih izvora svjetla;
 - h) NOTAM (*Notice to Airmen*) - Telekomunikacijski prenešena poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, izmjeni ili stanju zrakoplovnog sredstva, službe, postupka ili opasnosti, čije je blagovremeno poznavanje neophodno osoblju koje učestvuje u pripremi i izvršenju letenja.

DIO DRUGI – UVJETI I NAČIN IZDAVANJA POTVRDE ZA AERODROM

Član 3.

(Obaveza izdavanja potvrde za aerodrom)

- (1) Potvrdu za aerodrom moraju imati aerodromi koji se koriste za operacije polijetanja i slijetanja sljedećih tipova zrakoplova:
- a) zrakoplovi čija dozvoljena maksimalna težina u polijetanju (MTOW) prelazi 2370 kg a koji obavljaju javni zračni promet putnika i robe, zrakoplovi koji se koriste u svrhu obučavanja letačkog osoblja za dobijanje profesionalnih dozvola i sticanje ovlaštenja;
 - b) zrakoplovi čija dovoljena maksimalna težina u poletanju (MTOW) ne prelazi 2370 kg a koji se koriste za:
 - 1) redovan javni prijevoz putnika i robe;
 - 2) letove u svrhu obučavanja letačkog osoblja za dobijanja profesionalnih dozvola i sticanja ovlaštenja ili za testiranje;
 - 3) letove u svrhu javnog prijevoza noću;
 - 4) letove u poljoprivredne svrhe.

- c) helikopteri koji se koriste za komercijalni ili nekomercijalni zračni promet.
- (2) Međunarodni i domaći zračni promet, kao i sportsko letenje i letenje za sopstvene potrebe, u Bosni i Hercegovini dozvoljeno je samo na međunarodnim aerodromima, letjelištima i helidromima čiji operator/vlasnik posjeduje potvrdu za aerodrom koju je izdala BHDCA.

Član 4.

(Vrste potvrde za aerodrom)

- (1) U skladu sa procedurom izдавanja, aerodrom može dobiti potvrdu za aerodrom za javnu upotrebu (*PUBLIC USE*), običnu potvrdu za aerodrom (*ORDINARY*) i privremenu (*TEMPORARY*).
- (2) Za aerodrom kome je izdata potvrda za javnu upotrebu, u AIP-u Bosne i Hercegovine mora biti navedeno vrijeme otvorenosti i aerodrom mora za vrijeme otvorenosti biti dostupan svim licima pod istim uvjetima.
- (3) Aerodrom kome je izdata obična potvrda može koristiti vlasnik potvrde ili lice koje on posebno ovlasti.
- (4) Vlasnik obične potvrde za aerodrom nije dužan prijaviti vrijeme otvorenosti aerodroma u AIP-u Bosne i Hercegovine. Ukoliko to prijavi, aerodrom mora biti otvoren tokom tog vremena bez obzira na potrebe prometa. Ukoliko vrijeme otvorenosti aerodroma nije navedeno, dostupnost aerodroma i objekta može biti u AIP-u Bosne i Hercegovine prikazano po principu „Prema potrebi“.
- (5) Za vrijeme sprovođenja procesa za izdavanje potvrde za aerodrom, može se izdati Privremena potvrda (*TEMPORARY*) u skladu sa članom 28. ovoga pravilnika.

Član 5.

(Uvjeti važenja potvrde za aerodrom)

- (1) Međunarodni zračni transport unutar Bosne i Hercegovine i obuka profesionalnog letačkog osoblja mogu biti dozvoljeni samo na aerodromima kojima je BHDCA izdala potvrdu u skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine i odredbama ovoga pravilnika.
- (2) Nijedno lice ne može rukovoditi aerodromom niti dozvoliti njegovo korištenje za međunarodni ili unutrašnji zračni pomet unutar Bosne i Hercegovine ako ne posjeduje važeću potvrdu za aerodrom koju je izdala BHDCA.

Član 6.

(Vlasnik potvrde za aerodrom)

- (1) Potvrda za aerodrom se može izdati fizičkom ili pravnom licu (kompaniji, preduzeću ili drugim ustanovama) koje ispunjava uvjete za izdavanje potvrde, u skladu sa članom 19. i članom 20. stav (1) ovog pravilnika.
- (2) Imatelj potvrde za aerodrom - operator aerodroma za javnu upotrebu, običnu i privremenu, ujedno je i vlasnik potvrde.
- (3) Potvrda za aerodrom se ne može prodavati ili kao vlasništvo prenositi sa jednog na drugo lice.

- (4) Nakon okončanja procedure i izdavanje potvrde za aerodrom, BHDCA je direktno odgovorna da kontrolira i utvrđuje da li vlasnik potvrde i dalje ispunjava uvjete za izdatu potvrdu.

Član 7.

(Dužnosti vlasnika potvrde za aerodrom)

- (1) Vlasnik potvrde za aerodrom je dužan da poštuje i sprovodi odredbe Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, posebno Dodatak 14, dio I i prateće dokumente ICAO-a, bilateralne i multilateralne dogovore i sporazume čiji je Bosna i Hercegovina potpisnik a koji se odnose na zrakoplovstvo, Zakon o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, te propise i uvjete pod kojima je izdata potvrda.
- (2) Operator aerodroma je dužan da omogući nesmetan pristup ovlaštenom osoblju BHDCA radi inspekcije, pregleda, testiranja aerodromskih objekata, opreme, usluga, dokumenata i dr.
- (3) Vlasnik potvrde za aerodrom je dužan da preduzme sve neophodne mjere da aerodrom i zračni prostor koji mu je dodijeljen budu sigurni za upotrebu.
- (4) Vlasnik potvrde za aerodrom je u obavezi da obezbijedi da aerodromski objekti, oprema i zaposleno osoblje rade u skladu sa uvjetima i pravilima potvrde za aerodrom.

Član 8.

(Privremeno oduzimanje i poništavanje potvrde za aerodrom)

Ako u toku važenja potvrde za aerodrom BHDCA utvrdi da aerodromski operator ne ispunjava neke od uvjeta pod kojim je izdata potvrda ili ustanovi da više ne može da izvodi odobrene operacije na siguran način, BHDCA će privremeno oduzeti (suspendirati) ili poništiti izdatu potvrdu.

Član 9.

(Uvjeti za izdavanje potvrde za aerodrom)

- (1) Prema članu 38. Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, potvrda za aerodrom može biti izdata nakon što se ispune sljedeći uvjeti:
- da je podnositelj zahtjeva operator aerodroma ili je potpuno ovlašten od strane operatora da rukovodi aerodromom i nositelj je potvrde za aerodrom koja se izdaje;
 - da fizičke karakteristike aerodroma i njegova vizuelna sredstva, kao i okolni teren, zgrade, objekti i njihove oznake, ispunjavaju ICAO standarde i praksu za kategorije zrakoplova koje su predviđene da koriste aerodrom;
 - da su navigacijska sredstva i uređaji za slijetanje, kao i drugi telekomunikacijski uređaji i sistemi napajanja električnom energijom na aerodromu, adekvatni za predviđene operacije aerodroma;
 - da je nivo usluga u zračnom prometu koje se pružaju na aerodromu u skladu sa ovim pravilnikom i odredbama Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine;
 - da su na aerodromu obezbijedene meteorološke usluge na zadovoljavajućem nivou;
 - da je program sigurnosti aerodroma u skladu sa članom 100. Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine;

- g) da su izrađeni prihvatljivi planovi za vanredne okolnosti na aerodromu i da će se redovno ažurirati;
 - h) da su uspostavljene odgovarajuće vatrogasne i spasilačke službe sa adekvatnim brojem odgovarajućeg i obučenog osoblja;
 - i) da postoji prihvatljiva unutrašnja administrativna organizacija i uprava aerodroma i sistem upravljanja sigurnosti;
 - j) da je uspostavljena odgovarajuća kontrola i saradnja sa lokalnim vlastima u cilju sprečavanja izgradnje visokih zgrada ili drugih objekata i postavljanja svjetala, što predstavlja opasnost za odvijanje zračnog prometa.
- (2) Operator aerodroma koji podnese zahtjev i dokaze o ispunjenosti uvjeta za izdavanje potvrde za aerodrom, nakon sprovedeg postupka o ispunjenosti uvjeta za izdavanje, u skladu sa članom 20. ovog pravilnika, dobiće potvrdu za aerodrom.
- (3) Zavisno od vrste potvrde za aerodrom, operator aerodroma je dužan da se pridržava standardnih i dopunskih uvjeta i ograničenja propisanih za korištenje aerodroma, koji čine sastavni dio potvrde za aerodrom.

Član 10.

(Operativne naredbe i obavještenja)

- (1) BHDCA može izdavati naredbe i obavještenja uz ovaj pravilnik, sa ciljem sigurnog sprovođenja operacija na aerodromu.
- (2) Operativne naredbe i obavještenja BHDCA su obavezujuće za vlasnika potvrde za aerodrom.
- (3) Operativnim naredbama se mogu zabraniti, ograničiti, promijeniti ili odrediti posebni zahtjevi i uvjeti u interesu sigurnosti sprovođenja operacija na aerodromu.
- (4) Operativne naredbe i obavještenja sadrže:
 - a) nalog izdavanja;
 - b) primjenjivost i vrijeme trajanja;
 - c) mjere i postupke koje treba da preduzme operator aerodroma.
- (5) Operativne naredbe i obavještenja će naknadno biti uključeni u ovaj pravilnik.

Član 11.

(Troškovi u postupku izdavanja potvrde za aerodrom)

Za sprovođenje postupka utvrđivanja uvjeta za izdavanje, produženje, izmjenu/dopunu, prenos i otkazivanje potvrde za aerodrom i samo izdavanje, aerodromski operator je u obavezi da plati propisanu naknadu, čiji iznos je određen Odlukom o visini naknada za usluge iz nadležnosti BHDCA.

Član 12.

(Sprovođenje postupka za izdavanje potvrde za aerodrom)

- (1) Operatoru aerodroma koji podnese dokaze o ispunjenosti uvjeta za pružanje usluga u zračnom prometu na aerodromu, BHDCA će izdati potvrdu za aerodrom.
- (2) Kod prvog izdavanja potvrde za aerodrom, proces obuhvata:

- a) aktivnosti prije podnošenja zahtjeva;
 - b) podnošenje i razmatranje zahtjeva;
 - c) sprovođenje postupka utvrđivanja ispunjenosti uvjeta za izdavanje potvrde;
 - d) rješavanje po zahtjevu (izdavanje ili odbijanje);
 - e) objavljivanje informacija da aerodrom posjeduje važeću potvrdu, kao i drugih potrebnih informacija u AIP-u Bosne i Hercegovine.
- (3) Kod produženja potvrde za aerodrom proces obuhvata:
- a) podnošenje i razmatranje zahtjeva;
 - b) sprovođenje postupka utvrđivanja ispunjenosti uvjeta za produženje potvrde;
 - c) rješavanje po zahtjevu (izdavanje ili odbijanje);
 - d) u skladu sa potrebama operatora, objavljivanje informacija o produženju potvrde u AIP-u BiH.

Član 13.

(Aktivnosti prije podnošenja zahtjeva)

- (1) Podnositelj zahtjeva upoznaje BHDCA sa svojim namjerama i planovima za obavljanje aerodromskih operacija.
- (2) BHDCA upoznaje podnositelja zahtjeva sa propisima, procedurama i obavezama koje je potrebno ispuniti da bi se dobila potvrda za aerodrom.
- (3) Podnositelj zahtjeva treba jasno da razumije: formu i sadržaj zahtjeva, dokumentaciju koju treba da dostavi uz zahtjev, postupak utvrđivanja ispunjenosti uvjeta za izdavanje potvrde za aerodrom i potrebu pune saradnje i kooperativnosti u procesu izdavanja potvrde i nakon izdavanja potvrde za aerodrom.
- (4) Koordinaciju sa podnositeljem zahtjeva obavlja ovlašteno lice iz BHDCA na jedan od sljedećih načina: telefonom, pismenim aktima, elektronskom poštom ili neposrednim sastancima.

Član 14.

(Preliminarna procjena)

- (1) Kod izdavanja/produžavanja potvrde, proces može obuhvatati i dodatnu aktivnost koja se naziva preliminarna procjena.
- (2) Preliminarna procjena se radi samo u slučaju da BHDCA odluči da je potrebna radi nastavka postupka.
- (3) Osobe zadužene za sigurnost i standarde na aerodromu, u saradnji sa inspektorom za operacije zrakoplova, inspektorom za aerodrome i ekspertom za budžet BHDCA, na osnovu iznešenih namjera i planova iz zahtjeva treba da obave procjenu:
 - a) pravnog statusa podnositelja zahtjeva i zemljišta na i oko aerodroma;
 - b) letačkih operacija sa aspekta sigurnosti, uključujući: prepreke i okolni teren, blizinu drugih aerodroma uključujući i vojne aerodrome, ograničeno zabranjene i zabranjene zone, kontrolirane zone za letenje i postojeće procedure za instrumentalno prilaženje na aerodrom;

- c) zaštitu okoline od buke i gasova na aerodromu;
 - d) finansijskih uvjeta i stanja kroz analizu: bilansa stanja, bilansa uspjeha i biznis plana.
- (4) U preliminarnu procjenu mogu biti uključene i druge informacije i podaci.
- (5) Ukoliko preliminarna procjena nije zadovoljavajuća, prestaje potreba za dalnjom procedurom, o čemu treba obavijestiti podnositelja zahtjeva.

Član 15.

(Podnošenje i razmatranje zahtjeva)

- (1) Kod izdavanja/produžavanja potvrde, aerodromski operator/vlasnik treba da dostavi u BHDCA sljedeće:
 - a) zahtjev za dobijanje potvrde za aerodrom sa aerodromskim priručnikom i prilozima;
 - b) dokaz o uplati administrativne takse i naknade.
- (2) Obrazac zahtjeva za izdavanje potvrde za aerodrom dat je u Dodatku A ovog pravilnika i čini njegov sastavni dio.
- (3) Kod prvog izdavanja potvrde, zahtjev za izdavanje potvrde za aerodrom podnosi se BHDCA 90 dana prije otpočinjanja operacija na aerodromu.
- (4) Kao prilozi uz zahtjev moraju se dostaviti:
 - a) dva primjerka aerodromskog priručnika pripremljenog u skladu sa Dodatkom 1 ovoga pravilnika i razmjerom očekivanih operacija na aerodromu;
 - b) podaci o rukovodećim i odgovornim licima prema obrascu u prilogu zahtjeva;
 - c) dokaz o uplati propisanih naknada za izdavanje potvrde za aerodrom.
- (5) U zavisnosti od početnih procjena i potreba, u toku sprovođenja postupka izdavanja potvrde za aerodrom BHDCA može zahtijevati od podnositelja zahtjeva da dostavi i druge dokumente i dokaze.
- (6) Vrijeme podnošenja zahtjeva računa se od dana kada podnositelj zahtjeva dostavi kompletno sve tražene priloge i potrebne dokaze.
- (7) Nakon prijema zahtjeva, ovlašteno lice BHDCA za aerodrome ima obavezu da utvrdi da li su ispunjeni sljedeći uvjeti:
 - a) da je zahtjev podnešen na propisanom obrascu;
 - b) da zahtjev sadrži sve podatke neophodne da se po istom može postupiti;
 - c) da je aerodromski priručnik po formi i sadržaju izrađen u skladu sa zahtjevima ovog pravilnika;
 - d) da su podaci o rukovodećim i odgovornim licima popunjeni na propisanom obrascu i potpuni;
 - e) da su uplaćene propisane naknade za postupak izdavanja potvrde za aerodrom;
 - f) da su priloženi dodatni dokumenti i dokazi u skladu sa zahtjevom i potrebama aerodroma.

- (8) Podnositelj zahtjeva dužan je da otkloni sve nedostatke i uvaži primjedbe koje se od njega zahtijevaju u kompletiranju zahtjeva.
- (9) BHDCA podnositelju zahtjeva može odrediti rok u kojem ima obavezu da otkloni nedostatke i primjedbe.
- (10) Ukoliko podnositelj zahtjeva ne otkloni nedostatke u određenom roku, BHDCA će donijeti rješenje kojim se zahtjev odbacuje.
- (11) Nakon ispunjenja zahtjeva iz stava (7) i stava (8) ovog člana, BHDCA će kompletirati cijeli predmet i dalje sprovesti postupak utvrđivanja ispunjenosti uvjeta za izdavanje potvrde za aerodrom, u skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, o čemu treba biti obaviješten i podnositelj zahtjeva.

Član 16.

(Sprovođenje postupka utvrđivanja ispunjenosti uvjeta za izdavanje potvrde za aerodrom)

- (1) BHDCA imenuje komisiju koja je dužna da sproveđe postupak utvrđivanja ispunjenosti uvjeta za izdavanje potvrde za aerodrom.
- (2) Postupak provodi komisija u sljedećem sastavu:
 - a) predsjednik komisije;
 - b) inspektor za aerodrome;
 - c) inspektor za operacije zrakoplova;
 - d) inspektor ili stručno lice za elektroenergetska i vizuelna navigacijska sredstva;
 - e) inspektor ili stručno lice za protivpožarnu zaštitu i spašavanje;
 - f) inspektor za prihvati i otpremu – aerodromske usluge;
 - g) inspektor za organizaciju i rad aerodroma;
 - h) inspektor ili stručno lice za objekte visoke i niske gradnje.
- (3) Sastav komisije se određuje prema konkretnim potrebama i zahtjevima, a angažovane osobe moraju biti ovlašteni eksperti za oblasti koje obuhvataju. U radu komisije mogu se angažovati pojedinci ili organizacije koji su eksperti za pojedine oblasti.
- (4) Postupak utvrđivanja ispunjenosti uvjeta kod prvog izdavanja potvrde za aerodrom obuhvata:
 - a) preliminarnu procjenu zahtjeva i ocjenu dokumentacije;
 - b) sprovođenje operativne inspekcije aerodroma.

Član 17.

(Postupak preliminarne procjene zahtjeva i ocjena dokumentacije)

- (1) Preliminarna procjena treba da otkrije eventualne nedostatke, propuste ili kritične situacije koje mogu neposredno uticati na pravilno i sigurno izvršavanje predloženih operacija i sprovođenje operativne inspekcije. Kvalitetna i potpuna preliminarna procjena znatno utiče na efikasnost i kvalitet operativne inspekcije.

- (2) Ova procjena daje mogućnost podnositelju zahtjeva da u određenom vremenskom periodu ispravi eventualne nedostatke ili pripremi alternativne prijedloge prije operativne inspekcije.
- (3) Komisija sačinjava izvještaj o preliminarnoj procjeni u pismenom obliku.
- (4) Preliminarna procjena sprovodi se pojedinačno po pojedinim oblastima na ekspertskom nivou i timski sa cijelom komisijom.
- (5) Ova procjena uključuje:
- a) procjenu letačkih operacija, statusa podnositelja zahtjeva i zemljišta na i oko aerodroma i ekoloških uvjeta odnosno zaštite okoline, ukoliko nisu ranije sprovedene;
 - b) procjenu mogućih odstupanja od standarda ili preporučene prakse;
 - c) potrebu sprovodenja aeronautičkih studija, odnosno, predlaganje ili donošenje izuzeća i olakšica;
 - d) procjena aerodromskog priručnika, koji je centralni dio posla, a uključuje:
 - 1) formu i sadržaj aerodromskog priručnika u odnosu na zahtjev iz Dodatka 1 ovog pravilnika i člana 32., člana 33. i člana 34. ovog pravilnika;
 - 2) provjeru tačnosti svih podataka o objektima, opremi, uslugama i usklađenost sa standardima, posebno podataka koji se prenose u AIP Bosne i Hercegovine;
 - 3) pravilnost i adekvatnost operativnih procedura aerodroma u redovnim i vanrednim situacijama i usklađenost sa standardima i praksom;
 - 4) strukturu uprave i organizaciju aerodroma, iskustvo, dužnosti i odgovornosti rukovodećeg osoblja; i
 - 5) sistem upravljanja sigurnosti aerodroma.
- (6) U preliminarnu procjenu mogu se uključiti, razmatrati i ocjenjivati i druga pitanja koja utiču na sigurnost izvođenja operacija na aerodromima, o čemu odlučuje komisija ili pojedini član. Podnositelj zahtjeva dužan je da dostavi sve tražene podatke i dokaze komisiji.
- (7) Rezultati preliminarne procjene saopštavaju se podnositelju zahtjeva. Ukoliko su rezultati pozitivni, prelazi se na operativnu inspekciju. Ukoliko postoje ozbiljne primjedbe, podnositelju zahtjeva se konkretno ukazuje na sva odstupanja ili nepravilnosti i daje se rok za otklanjanje istih.
- (8) Podnositelj zahtjeva dužan je da otkloni sve primjedbe na način i u roku kako se to od njega zahtijeva.
- (9) Ukoliko podnositelj zahtjeva ne otkloni nedostatke na način i u roku kako se to od njega zahtijeva, komisija će predložiti BHDCA da doneše zaključak kojim se zahtjev odbacuje.

Član 18.

(Operativna inspekcija)

- (1) Ukoliko rezultati preliminarne analize pokažu da će aerodromski operator biti u mogućnosti da sigurno udovolji traženom nivou operacija, pristupa se operativnoj inspekciji.

- (2) Ovom inspekcijom sprovodi se pregled aerodroma radi procjene i provjere stvarnih podataka o aerodromskim objektima, uslugama i opremi, kako bi se utvrdilo da odgovaraju međunarodnim standardima i preporučenoj praksi.
- (3) Operativna inspekcija obuhvata sljedeće:
- procjenu podataka na licu mjesta;
 - provjeru objekata i opreme.
- (4) Provjera objekata i opreme uključuje:
- dimenzije i stanje površinskog sloja kod:
 - poletno sletne staze (PSS),
 - ramena PSS,
 - trake paralelne sa PSS,
 - kraj PSS i zone sigurnosti,
 - zaustavne i čiste zone,
 - rulnice,
 - ramena rulnica,
 - trake paralelne sa rulnicama,
 - platformu/e,
 - piste/a, ramena piste, itd.
 - prisustvo prepreka na površinama zabranjenim za prepreke na aerodromu i u okolini;
 - provjeru aeronautičkih svjetala i zabilješki o njihovim provjerama, uključujući:
 - svjetla PSS i rulnica,
 - prilazna svjetla,
 - PAPI/APAPI ili T-VASIS / AT-VASIS,
 - svjetla platforme,
 - osvjetljavanje prepreka,
 - svjetla koja aktivira pilot, ako postoje,
 - sistem vizuelnog navođenja na pristaništu;
 - pomoćno napajanje;
 - indikatore pravca vjetra;
 - označavanje indikatora pravca vjetra;
 - obilježavanje i signalizacija aerodroma;
 - znakove u zoni kretanja;

- i) pozicije za avione;
- j) pozicije za uzemljenja;
- k) protivpožarnu i spasilačku opremu i instalacije;
- l) opremu za održavanje aerodroma a posebno opremu za održavanje objekata u sterilnoj zoni, uključujući i opremu za mjerjenje koeficijenta trenja na površini piste;
- m) čistače piste i opremu za zimsko održavanje;
- n) opremu za uklanjanje oštećenih aviona;
- o) procedure i opremu službe za suzbijanje divljači;
- p) dvosmjerne radio-stanice instalirane u svakom vozilu koje koristi operator u zonama kretanja;
- r) medicinsku službu;
- s) prisustvo svjetala koja mogu ugroziti sigurnost aviona;
- t) objekte za snabdijevanje gorivom.

- (5) U operativnu inspekciju mogu biti uključeni i drugi objekti, usluge i oprema i sva bitna pitanja koja utiču na sigurnost aerodromskih operacija, o čemu odlučuje komisija.
- (6) Podnositelj zahtjeva dužan je da omogući nesmetan pristup i dostavi sve podatke i informacije koje se od njega traže.
- (7) Na kraju operativne inspekcije komisija je dužna da sačini izvještaj u kome se iznose rezultati i stepen ispunjenosti postavljenih uvjeta i standarda za obavljanje aerodromskih operacija. Ukoliko su rezultati pozitivni, komisija će predložiti izdavanje potvrde za aerodrom, a ukoliko nisu, u dogovoru sa podnositeljem zahtjeva predložiće način i rokove otklanjanja nedostatka.
- (8) Komisija dostavlja izvještaj o sprovedenom postupku utvrđivanja ispunjenosti uvjeta za izdavanje potvrde za aerodrom sa dokazima, odnosno cijelokupnu dokumentaciju postupka utvrđivanja u roku od 90 dana, na protokol BHDCA. Ukoliko se postupak ne može okončati do ovog roka, komisija ima obavezu da BHDCA dostavi izvještaj o razlozima koji su doveli do neispunjerenja roka iz prethodnog stava, te da predloži novi rok. U opravdanim slučajevima BHDCA može dozvoliti produženje roka.

Član 19.

(Uvjet za izdavanje potvrde za aerodrom)

- (1) Prije odobravanja potvrde za aerodrom, BHDCA mora konstatovati da:
 - a) podnositelj zahtjeva i aerodromsko osoblje imaju zadovoljavajuće iskustvo za rad i održavanje aerodroma za traženi nivo operacija;
 - b) aerodrom nudi sigurno okruženje za sprovođenje zračnih operacija;
 - c) aerodromski priručnik sadrži sve relevantne informacije, vjerodostojno opisuje objekte, opremu i usluge na aerodromu;
 - d) aerodromski objekti, oprema i usluge zadovoljavaju standarde i propise ICAO Dodatka 14 i pratećih dokumenata, kao i propise i zahtjeve BHDCA;

- e) operativne procedure na aerodromima sadrže mjere za sigurnost zrakoplova, objekata, opreme i osoblja;
- f) aerodrom ima adekvatnu organizaciju i sistem upravljanja sigurnosti.

Član 20.

(Izdavanje potvrde za aerodrom)

- (1) Potvrda za aerodrom biće izdata nakon što BHDCA utvrdi da su:
 - a) ispunjeni svi uvjeti navedeni u zahtjevu za izdavanje potvrde za aerodrom;
 - b) rezultati komisijskog izvještaja o obavljenim pregledima, inspekcijama i testiranjem zadovoljavajući;
 - c) ispunjeni zahtjevi iz člana 38. Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine;
 - d) odobreni potrebni dokumenti (aerodromski priručnik, program sigurnosti i slično);
 - e) potpuno ispunjeni svi zahtjevi iz člana 19. ovog pravilnika.
- (2) Kada BHDCA utvrdi da su ispunjeni uvjeti iz prethodnog stava i člana 19. ovog pravilnika u pogledu izdavanja potvrde za aerodrom, aerodromskom operatoru izdaće rješenje, potvrdu za aerodrom, specifikaciju uvjeta za korištenje aerodroma i odobrenje aerodromskog priručnika.
- (3) BHDCA u vezi sa prethodnim stavom izdaje sljedeće obrasce:
 - a) Rješenje;
 - b) Potvrdu za aerodrom na obrascu iz Dodatka 2, koja je sastavni dio ovog pravilnika, zavisno od vrste aerodomske potvrde i vrste aerodroma;
 - c) Uz Potvrdu za aerodrom se izdaje i Specifikacija uvjeta za korištenje aerodroma – standardnih i dopunskih uvjeta i ograničenja kojih se aerodromski operator mora pridržavati prilikom korištenja aerodroma. Obrazac Specifikacije uvjeta za korištenje aerodroma, zavisno od vrste aerodomske potvrde i vrste aerodroma, dat je u Dodatku 2a ovog pravilnika i čini njegov sastavni dio.
 - d) Uz Potvrdu za aerodrom i Specifikaciju uvjeta za korištenje aerodroma BHDCA izdaje i Odobrenje aerodromskog priručnika aerodromskom operatoru/vlasniku. U zavisnosti od vrste aerodomske potvrde i vrste aerodroma, izdaje se obrazac koji je definiran u Dodatku 2b ovog pravilnika, koji čini sastavni dio istog.
- (4) Potvrda za aerodrom, Specifikacija uvjeta za korištenje aerodroma i Odobrenje aerodromskog priručnika se izdaju na jeziku jednog od tri konstitutivna naroda BiH i na engleskom jeziku.

Član 21.

(Odbacivanje i odbijanje zahtjeva za izdavanje potvrde za aerodrom)

- (1) Ukoliko tokom postupka donošenja odluke o izdavanju potvrde za aerodrom BHDCA ustanovi određene propuste ili manjkavosti u ispunjavanju uvjeta, može se tražiti od podnositelja zahtjeva da iste na propisan način i u roku otkloni, nakon čega će predmet ponovo biti uzet u razmatranje. Ukoliko podnositelj zahtjeva odbije da otkloni ili ne otkloni nedostatke, BHDCA će donijeti zaključak kojim se zahtjev za izdavanje potvrde za aerodrom odbacuje.

- (2) Ukoliko BHDCA tokom postupka donošenja odluke o izdavanju potvrde za aerodrom ustanovi da podnositelj zahtjeva ne zadovoljava propisane uvjete za aerodromskog operatora, donijeće rješenje kojim se zahtjev za izdavanje potvrde za aerodrom odbija.
- (3) Odbijanje izdavanja potvrde za aerodrom se podnositelju zahtjeva dostavlja pismenim putem sa razlozima odbijanja koji mogu biti sljedeći:
- inspekcijom je utvrđeno da aerodromski objekti, oprema i usluge ne zadovoljavaju u određenim mjerama sigurnost zračnih operacija;
 - procjenom operativnih procedura aerodroma je utvrđeno da ne zadovoljavaju sigurnost zračnih operacija u određenoj mjeri;
 - procjenom aerodromskog priručnika je utvrđeno da ne sadrži sve pojedinosti i da nije urađen prema zahtjevu;
 - procjenom navedenih ili nekih drugih činjenica (koje budu navedene) utvrđeno je da podnositelj zahtjeva neće biti u mogućnosti da na odgovarajući način izvodi operacije i održava aerodrom kako je uslovljeno propisima;
 - ukoliko se ustanovi da podnositelj zahtjeva nije u mogućosti da izvodi traženi nivo aerodromskih operacija, mogu mu se predložiti alternative.
- (4) Podnositelj zahtjeva može podnijeti žalbu na zaključke i rješenja BHDCA Ministarstvu komunikacija i prometa BiH, u roku od 15 dana od dana prijema rješenja ili zaključka. Žalba se podnosi putem BHDCA.

Član 22.

(Objavljivanje informacija da aerodrom posjeduje važeću potvrdu, kao i drugih potrebnih informacija u AIP-u Bosne i Hercegovine)

Nakon završetka procesa izdavanja potvrde, aerodromski operator, koji je imatelj potvrde, ima obavezu da dostavi sve potrebne podatke o aerodromu Službi zrakoplovnih informacija Bosne i Hercegovine (AIS-u) radi objavljivanja u AIP-u BiH.

DIO TREĆI – SADRŽAJ, TRAJANJE I IZMJENE/DOPUNE POTVRDE ZA AERODROM

Član 23.

(Sadržaj potvrde za aerodrom)

- Potvrda za aerodrom sadrži sljedeće podatke:
 - naziv ovlaštenog organa koji je izdao potvrdu;
 - vrsta potvrde za aerodrom;
 - sjedište i adresa vlasnika potvrde;
 - zakonski osnov za izdavanje potvrde;
 - period trajanja potvrde;
 - broj potvrde.
- Kao prilog potvrdi izdaje se specifikacija uvjeta za korištenje aerodroma, koja čine sastavni dio potvrde. U specifikaciji se navode:
 - standardni uvjeti;

- b) dopunski uvjeti;
 - c) ograničenja; i
 - d) izuzeća – olakšice, ukoliko ih je operator dobio.
- (3) Sa promjenom uvjeta za izdavanje potvrde i promjenama na aerodromu mogu se mijenjati i dopunjavati uvjeti i ograničenja korištenja aerodroma.

Član 24.

(Trajanje potvrde za aerodrom)

- (1) Potvrda za aerodrom može se izdati u trajanju:
 - a) od 12 mjeseci kod prvog izdavanja;
 - b) od 48 mjeseci nakon drugog izdavanja;
 - c) koje je zahtijevao vlasnik aerodroma;
 - d) koje BHDCA odredi zavisno od stanja i mogućnosti ispunjenja uvjeta na aerodromu.
- (2) U svim prethodno navedenim slučajevima operator aerodroma mora kontinuirano zadovoljavati uvjete pod kojima je potvrda za aerodrom izdata.
- (3) Ako operator aerodroma prestane da udovoljava nekim od uvjeta pod kojima je potvrda izdata, BHDCA istu može da ograniči odnosno suspendira na određeno vrijeme do otklanjanja razloga za suspenziju.

Član 25.

(Izmjena/dopuna izdate potvrde za aerodrom)

- (1) Vlasnik potvrde za aerodrom dužan je da obavijesti BHDCA o svakoj nastaloj promjeni bilo kojeg uvjeta na osnovu kojeg je izdata potvrda za aerodrom, a posebno u slučajevima kada nastupe:
 - a) promjene vlasničke strukture ili uprave aerodroma;
 - b) promjene načina korištenja ili određenih operacija aerodroma;
 - c) promjene operatora ili pružatelja usluge;
 - d) promjene granica aerodroma;
 - e) vlasnik potvrde traži dopunu/izmjenu koju bi želio da napravi u aerodromskom priručniku ili u potvrdi za aerodrom.
- (2) Zahtjev za izmjenu/dopunu potvrde za aerodrom mora biti dostavljen BHDCA najmanje 30 dana prije namjeravane izmjene/dopune.
- (3) Uvjeti i način koji su propisani za izdavanje potvrde za aerodrom važe i za izmjenu/dopunu, s tim što se uvažavaju specifičnosti koje se odnose na izmjenu/dopunu i karakter promjene.
- (4) Sve odobrene promjene moraju se unijeti u potvrdu za aerodrom i aerodromski priručnik.

DIO ČETVRTI – PRODUŽAVANJE, PRENOŠENJE I OTKAZIVANJE POTVRDE ZA AERODROM

Član 26.

(Produžavanje potvrde za aerodrom)

- (1) Vlasnik potvrde je dužan da najmanje 60 dana prije isteka važenja odobrene potvrde u BHDCA podnese zahtjev za produženje važenja iste.
- (2) Uvjeti i način koji su propisani za izdavanje potvrde za aerodrom važe i za produžavanje, uz neke izuzetke, a to su:
 - a) u postupku podnošenja i razmatranja zahtjeva, aerodromski priručnik, ako je prethodno odobren od BHDCA a operator na istom nije tokom godine vršio izmjene/dopune, nije potrebno dostavljati uz zahtjev, već se kao takav prihvata direktno. Operator ima obavezu da dostavi aerodromski priručnik jedino ako je vršio izmjene/dopune istog;
 - b) sprovođenje postupka utvrđivanja ispunjenosti uvjeta za produženje potvrde;
 - c) rješavanje po zahtjevu (izdavanje ili odbijanje);
 - d) u skladu sa potrebama operatora, objavljivanje informacija o produženju potvrde u AIP-u BiH.

Član 27.

(Prenos potvrde za aerodrom)

- (1) BHDCA može odobriti prenos potvrde za aerodrom na novog operatora aerodroma u slučajevima kada:
 - a) postojeći vlasnik potvrde pismenim putem, u roku od najmanje 90 dana prije prestanka rada aerodroma, obavijesti BHDCA da će prestati sa ovim operacijama u skladu sa datumom određenim u obaveštenju;
 - b) postojeći vlasnik potvrde pismenim putem obavijesti BHDCA ko je novi operator aerodroma;
 - c) novi operator aerodroma pismenim putem, u roku od najmanje 90 dana prije nego što postojeći vlasnik prestane sa radom na aerodromu, zatraži od BHDCA da se na njega prenese postojeća potvrda za aerodrom;
 - d) novi operator aerodroma ispuni propisane uvjete iz člana 19. i člana 20. stav (1) ovog pravilnika.
- (2) Ukoliko se operacije na aerodromu sprovode u toku prenosa potvrde za aerodrom, postojeći vlasnik potvrde snosi svu odgovornost za operacije na tom aerodromu sve do izdavanja potvrde novom operatoru.
- (3) Nova potvrda za aerodrom mora biti odobrena a stara povučena od strane BHDCA prije otpočinjanja operacija pod novom potvrdom za aerodrom.
- (4) Kod prenosa potvrde za aerodrom mogu se primijeniti odredbe člana 29. ovog pravilnika, kojim se reguliraju uvjeti izdavanja privremene potvrde.

Član 28.

(Otkazivanje - vraćanje potvrde za aerodrom)

- (1) Vlasnik potvrde za aerodrom može se dobrovoljno odreći potvrde, ali mora pismenim putem u roku od najmanje 90 dana prije prestanka operacija na aerodromu da obavijesti BHDCA o otkazivanju - vraćanju potvrde za aerodrom.
- (2) BHDCA će otkazati potvrdu nakon što:
 - a) utvrdi da je operator koji traži otkazivanje vlasnik potvrde;
 - b) utvrdi da je obavještenje primljeno u skladu sa prethodnim stavom;
 - c) provjeri da obavještenje dostavljeno od operatora uključuje:
 - 1) informaciju da će u slučaju da aerodrom ostane otvoren biti objavljen odgovarajući NOTAM o promjeni statusa,
 - 2) informaciju da je operator preuzeo odgovarajuće neophodne mjere sigurnosti u slučaju da je aerodrom zatvoren za promet, kao što je udaljavanje svih oznaka, markera itd.
- (3) Ukoliko će aerodrom ostati otvoren za korištenje kao aerodrom bez potvrde za aerodrom, BHDCA treba da se pobrine da svi sigurnosni uvjeti za operativnost takvog aerodroma budu ispunjeni u skladu sa promijenjenim statusom.
- (4) Nakon što utvrdi sve činjenice, BHDCA će u skladu sa zahtjevom operatora izdati rješenje o novom statusu aerodroma, odnosno, da li se aerodrom zatvara ili postaje aerodrom bez potvrde za aerodrom.
- (5) S obzirom na novi status aerodroma bez potvrde za aerodrom ili zatvorenog aerodroma, potrebno je obavijestiti Službu zrakoplovnih informacija (AIS) da bi unijela promjenu statusa aerodroma u AIP Bosne i Hercegovine.

DIO PETI – PRIVREMENA POTVRDA ZA AERODROM, IZUZEĆE I AERONAUTIČKA STUDIJA

Član 29.

(Privremena potvrda za aerodrom)

- (1) Za vrijeme sprovođenja postupka za izdavanje ili prenos potvrde za aerodrom, BHDCA može izdati privremenu potvrdu za aerodrom i time odobriti sprovođenje operacija na aerodromu u slučaju kada je:
 - a) podnešen zahtjev za izdavanje ili prenos potvrde za aerodrom sa potrebnim dokazima, posebno aerodromskim priručnikom;
 - b) pokrenut postupak za utvrđivanje ispunjenosti uvjeta za izdavanje, odnosno prenos potvrde za aerodrom, a ista će biti izdata po završetku postupka;
 - c) izdavanje potvrde od javnog značaja;
 - d) utvrđeno da izdavanje privremene potvrde za aerodrom ne utiče na sigurnost zračnog prometa, što se utvrđuje pregledom dokumentacije i aerodroma od strane BHDCA ili aeronautičkim studijama podnositelja zahtjeva kojim se dokazuje da uvjet koji nije ispunjen ne utiče na sigurnost zračnog prometa.
- (2) Vrijeme trajanja privremene potvrde za aerodrom zavisi od vrste aerodroma, vrste letačkih operacija koje se sprovode, opreme aerodroma, vremenskih uvjeta, itd.

- (3) Odredbe ovog pravilnika u pogledu uvjeta korištenja aerodroma se primjenjuju na privremenu potvrdu za aerodrom, isto kao i na izdatu potvrdu za aerodrom.

Član 30.

(Izuzeće – olakšice)

- (1) Na zahtjev operatora aerodroma, BHDCA može nakon cjelokupno sprovedenog postupka odobriti u pismenom obliku odgovarajuće izuzeće.
- (2) Izuzeće se odnosi na to da operator aerodroma može odstupiti od određenih standardnih propisanih uvjeta i procedura, koji se mogu postići na drugi način, a pri tome se ne narušava sigurnost operacija.
- (3) Odstupanje operatora je uslovljeno time da operator radi u skladu sa uvjetima i procedurama određenim u potvrdi, budući da je to od bitnog interesa za sigurnost operacija na aerodromu.
- (4) Prije odobravanja bilo kakvih odstupanja od standarda potrebno je sprovesti aeronautičku studiju.
- (5) Operator aerodroma, uz zahtjev za izuzeće, ima obavezu da dostavi u BHDCA i dokaz o uplati naknade radi sprovećenja postupka odobravanja izuzeća, a u skladu sa članom 45. Odluke o visini naknada za usluge iz nadležnosti BHDCA.

Član 31.

(Aeronautička studija)

- (1) Aeronautička studija je studija problema kojom se identificiraju i biraju moguća rješenja koja su prihvatljiva i neće narušiti sigurnost.
- (2) Aeronautičku studiju može izraditi aerodromski operator ili ovlašteno fizičko ili pravno lice koja je kompetentno i stručno u oblasti civilnog zrakoplovstva.
- (3) Aeronautičke studije izrađuju se u svrhu procjene uticaja odstupanja od aerodromskih standarda i prakse navedenih u Pravilniku o aerodromima, a propisanih zakonom i podzakonskim aktima.
- (4) Poređenjem postojećih alternativnih sredstava treba procijeniti efikasnost svakog od njih i predložiti mjere za kompenzaciju, odstupanja, odnosno postići uvjet da jednak nivo sigurnosti može biti dostignut i drugim sredstvima.
- (5) Aeronautičke studije ne mogu se preuzimati u slučajevima odstupanja ukoliko to nije preporučeno u Pravilniku o aerodromima.
- (6) Odstupanja koja odobri BHDCA operator je dužan da sprovodi.
- (7) Sva odobrena odstupanja u originalnom obliku moraju se nalaziti u aerodromskom priručniku i biti objavljena u AIP-u Bosne i Hercegovine.

DIO ŠESTI – AERODROMSKI PRIRUČNIK

Član 32.

(Aerodromski priručnik)

- (1) Operator aerodroma mora izraditi aerodromski priručnik u kojem mora propisati način obavljanja svih poslova koje obavlja operator aerodroma ili pravno lice sa kojim je sklopljen ugovor o obavljanju pojedinih poslova na aerodromu.
- (2) Uz zahtjev za dobijanje potvrde za aerodrom, operator aerodroma ima obavezu da dostavi i aerodromski priručnik.
- (3) Operator aerodroma sa važećom potvrdom mora imati aerodromski priručnik za taj aerodrom.
- (4) Aerodromski priručnik je sastavni dio potvrde za aerodrom. Njegovo kompletiranje i dostavljanje je glavni uvjet za podnošenje zahtjeva za izdavanje potvrde za aerodrom.

Član 33.

(Svrha i obim aerodromskog priručnika)

- (1) Aerodromski priručnik je od velikog značaja u procesu izdavanja potvrde za aerodrom.
- (2) Aerodromski priručnik treba da sadrži sve značajne informacije o području aerodroma, objektima, uslugama, opremi, operativnim procedurama, organizaciji i upravi, uključujući i sistem upravljanja sigurnosti.
- (3) Informacije koje sadrži priručnik moraju pokazati da će aerodrom djelovati u skladu sa standardima i praksom u procesu izdavanja potvrde za aerodrom i da nema nedostataka koji bi negativno uticali na sigurnost zračnih operacija.
- (4) Informacije koje sadrži priručnik omogućuju da BHDCA odredi uređenost aerodroma za predložene operacije i ocijeni sposobnost operatora aerodroma za dobijanje potvrde.
- (5) To je osnovni dokument za obavljanje inspekcije aerodroma u procesu odobravanja potvrde i korištenja aerodroma.

Član 34.

(Struktura i sadržaj aerodromskog priručnika)

- (1) Struktura i sadržaj aerodromskog priručnika aerodroma za javnu upotrebu dati su u Dodatku 1 ovog pravilnika i čine njegov sastavni dio.
- (2) Struktura i sadržaj aerodromskog priručnika ostalih aerodroma treba da budu prilagođeni zahtjevima i potrebi planiranih operacija na aerodromima.
- (3) U aerodromski priručnik moraju biti uključeni podaci navedeni sljedećim redoslijedom u obimu u kojem se mogu primijeniti na aerodromu:
 - a) Dio 1 - treba da sadrži osnovne informacije o vođenju i kontroli aerodromskog priručnika;
 - b) Dio 2 - treba da sadrži pojedinosti o položaju aerodroma;
 - c) Dio 3 - treba da sadrži pojedinosti o aerodromu koje moraju biti unešene u AIP Bosne i Hercegovine;
 - d) Dio 4 - treba da sadrži pojedinosti o aerodromskim operativnim procedurama i mjerama sigurnosti;
 - e) Dio 5 - treba da sadrži pojedinosti o organizaciji i sistemu upravljanja sigurnosti aerodroma.

- (4) Ukoliko je BHDCA aerodromskog operatora oslobođila bilo kojeg zahtjeva (odnosno odobrila izuzeće ili olakšicu), u aerodromskom priručniku mora biti upisan identifikacijski broj tog izuzeća odobrenog od BHDCA, datum kada je olakšica stupila na snagu i bilo koji uvjet ili procedura pod kojim je olakšica odobrena.
- (5) Ukoliko neka zahtijevana specifičnost nije uključena u priručnik jer nije primjenjiva na aerodromu, onda operator mora u priručniku navesti razloge neprimjenjivosti te specifičnosti.

Član 35.

(Čuvanje i dostupnost aerodromskog priručnika)

- (1) Kod prvog izdavanja potvrde za aerodrom, operator aerodroma mora BHDCA uz zahtjev dostaviti komplet originalnog aerodromskog priručnika i jednu kopiju. Kod svakog narednog produženja potvrde za aerodrom, u slučaju da se aerodromski priručnik nije mijenjao, a odobren je od BHDCA, isti nije potrebno dostavljati uz zahtjev.
- (2) Operator aerodroma mora obezbijediti da se primjerak kompletног originalnog aerodromskog priručnika i potvrde za aerodrom nalaze:
 - a) u arhivi uprave operatora aerodroma;
 - b) u BHDCA;
 - c) kod odgovornog lica operatora koje treba da bude dostupno za inspekciju od strane BHDCA.
- (3) Operator ima obavezu da kopiju priručnika ili dijela priručnika u vezi sa dužnostima učini dostupnom svakom članu operativnog osoblja aerodroma i na taj način obezbijedi da svaki član:
 - a) bude upoznat sa sadržajem priručnika koji se odnosi na njegove dužnosti;
 - b) obavlja svoje dužnosti u skladu sa propisanim procedurama.
- (4) Dijelovi aerodromskog priručnika koji se odnose na operatora, odnosno korisnika aerodroma, moraju im biti dostavljeni, a oni su dužni da ih se pridržavaju.

Član 36.

(Dopune i izmjene aerodromskog priručnika)

- (1) Podnositelj zahtjeva za izdavanje potvrde za aerodrom odgovoran je za tačnost podataka u priručniku.
- (2) Aerodromski operator mora da dopunjava i ažurira aerodromski priručnik kad god je to potrebno, a sve u svrhu tačnosti informacija u priručniku i sigurnosti sprovođenja operacija, odnosno, mora da obezbijedi da priručnik uvijek sadrži tačne informacije.
- (3) Aerodromski operator mora na vrijeme da obavijesti BHDCA o bilo kakvim promjenama koje bi želio da napravi u priručniku. Bez znanja i saglasnosti BHDCA ne mogu se vršiti bilo kakve promjene u odobrenom aerodromskom priručniku.
- (4) BHDCA će prihvati/odobriti bilo koju dopunu/promjenu ukoliko ispunjava uvjete ovog pravilnika, odnosno uvjete za izdavanje potvrde za aerodrom.
- (5) BHDCA može izdati pismena uputstva operatoru u kojim se od njega traži da prepravi i dopuni priručnik u skladu sa predloženim uputstvima.

DIO SEDMI – OBAVEZE OPERATORA AERODROMA

Član 37.

(Obaveze operatora aerodroma)

- (1) Imatelj potvrde za aerodrom ima obavezu da se pridržava svih uvjeta pod kojima je odobrena i izdata potvrda.
- (2) Osnovne obaveze operatora aerodroma su:
 - a) Pridržavanje propisanih i odobrenih standarda i prakse;
 - b) Angažovanje kvalificiranog i sposobljenog operativnog osoblja i osoblja za održavanje;
 - c) Sprovođenje aerodromskih operacija i održavanja aerodroma prema aerodromskom priručniku;
 - d) Uspostavljanje sistema upravljanja sigurnosti aerodroma;
 - e) Uspostavljanje i sprovođenje interne provjere i izvještavanje o sigurnosti na aerodromu;
 - f) Omogućavanje pristupa na aerodrom ovlaštenim licima iz BHDCA;
 - g) Ispunjavanje obaveza obavještavanja i izvještavanja;
 - h) Sprovođenje posebnih inspekcija;
 - i) Otklanjanje prepreka sa aerodromskih površina.

Član 38.

(Pridržavanje propisanih i odobrenih standarda i prakse)

Aerodromski operator je dužan da se pridržava međunarodnih standarda i preporučene prakse prema Dodatku Konvencije o civilnom zrakoplovstvu i drugih pratećih dokumenata Međunarodne organizacije za civilno zrakoplovstvo (ICAO), Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine i odredaba ovoga pravilnika, odnosno, obavezan je obezbijediti da aerodrom radi u skladu sa uvjetima i pravilima izdate potvrde za aerodrom.

Član 39.

(Angažovanje kvalificiranog i sposobljenog operativnog osoblja i osoblja za održavanje)

- (1) Operator je dužan da zaposli adekvatan broj kvalificiranog i stručno obučenog osoblja koje omogućava sigurne i kvalitetne zemaljske usluge i zrakoplovnu sigurnost operacija. Prilikom zapošljavanja osoblja obavezan je da zaposli sposobljeno osoblje koje posjeduje dozvole za dužnosti koje obavlja.
- (2) Operator je obavezan da napravi program osposobljavanja zaposlenog osoblja, isti sprovodi i adekvatno vrijednuje.

Član 40.

(Aerodromske operacije i održavanje aerodroma sprovoditi prema aerodromskom priručniku)

- (1) Operator je dužan da obavlja aerodromske operacije i održavanje aerodroma u skladu sa procedurama određenim aerodromskim priručnikom.
- (2) Operator aerodroma i Služba kontrole letenja na aerodromu (ATS) dužni su da koordiniraju odgovorajući nivo sigurnih i kvalitetnih usluga zračnog prometa, radi sigurnosti zrakoplova u dodijeljenom zračnom prostoru aerodroma. Ta koordinacija će pokrivati ostale nivoe vezane za sigurnost, kao što su aeronautičke servisne informacije, usluge zračnog prometa, meteorološko obezbeđenje i sigurnost aerodroma.

Član 41.

(Uspostavljanje sistema upravljanja sigurnosti aerodroma)

- (1) Operator je dužan da uspostavi sistem upravljanja sigurnosti aerodroma, sa opisom strukture i dužnosti organizacije, ovlaštenja i odgovornosti rukovoditelja organizacijske strukture. Sigurnost operacija mora biti uređena na strogo određen način, i treba je poboljšati gdje god je to moguće.
- (2) Aerodromski operator je dužan da obaveže sve korisnike aerodroma (uključujući i operatore koji koriste aerodrom kao bazu, agencije za prihvat i otpremu i ostale organizacije koje su nezavisne od operatora, a imaju veze sa letovima ili prihvatom zrakoplova) da operišu u skladu sa zahtjevima koji su u vezi sa sigurnosnim aspektima aerodroma zahtijevanim od strane operatora. Operator je dužan da nadzire takve operacije.
- (3) Aerodromski operator je dužan da zahtijeva od svih korisnika aerodroma kooperativnost u promociji sigurnosti na aerodromu, kao i sigurnom korištenju aerodroma.
- (4) Korisnici su dužni da odmah informišu operatora o bilo kakvoj nezgodi, incidentu, kvaru ili greškama koje mogu uticati na sigurnost.

Član 42.

(Uspostavljanje i sprovođenje interne provjere i izvještavanje o sigurnosti na aerodromu)

- (1) Aerodromski operator je obavezan da sprovodi provjeru sistema upravljanja sigurnosti, uključujući i inspekciju opreme i aerodromskih objekata.
- (2) Operator je obavezan da sprovodi eksterne provjere i inspekcije ostalih korisnika aerodroma, uključujući operatore koji koriste aerodrom kao bazu, agencije za prihvat i otpremu i ostale organizacije koji borave i rade na aerodromima.
- (3) Aerodromski operator je obavezan da osigura da su izvještaji o provjerama, uključujući i izvještaje na aerodromskim objektima, uslugama i opremi, urađeni od strane odgovarajućih kvalificiranih eksperata za sigurnost.
- (4) Aerodromski operator je obavezan da čuva kopiju/e izvještaja. BHDCA može tražiti kopiju/e izvještaja s ciljem pregleda i preporuka.
- (5) Izvještaji moraju biti potpisani od strane osoba koje su izvršile provjere i inspekcije.

Član 43.

(Omogućiti pristup na aerodrom ovlaštenim osobama BHDCA)

- (1) Osobe ovlaštene od strane BHDCA mogu izvršiti inspekciju i testirati objekte, usluge i opremu, dokumente i zabilješke operatora, kao i provjeru sistema upravljanja sigurnosti prije nego što je potvrda za aerodrom odobrena ili obnovljena, kao i poslije toga, u bilo koje vrijeme, u svrhe provjere sigurnosti aerodroma.

- (2) Aerodromski operator na zahtjev osoblja iz prethodnog stava je obavezan da dozvoli pristup na bilo koji dio aerodroma ili aerodromskog objekta, uključujući opremu, zapise, dokumenta i osoblje aerodroma.
- (3) Aerodromski operator je dužan da pruži pomoć ovlaštenom osoblju BHDCA u obavljanju aktivnosti vezanih za pregledе, inspekciju i testiranje aerodroma.

Član 44.

(Ispunjavanje obaveze obavještavanja i izvještavanja)

- (1) Operator aerodroma je obavezan da se pridržava uvjeta i rokova kod obavještavanja i izvještavanja BHDCA i Službe kontrole letenja u skladu sa zahtjevima i situacijama.
- (2) Aerodromski operator je dužan da kontrolira sve informacije publikovane u AIP-u Bosne i Hercegovine, njegovim dopunama, amandmanima, NOTAM-e, pred-letne informacije, objave i dostavljene informacije Službi zrakoplovnih informacija Bosne i Hercegovine (AIS).
- (3) Operator će obavijestiti Službu zrakoplovnih informacija Bosne i Hercegovine (AIS) o bilo kojoj netačnoj informaciji u podacima koja se odnosi na taj aerodrom.
- (4) Operator je dužan da obavijesti Službu zrakoplovnih informacija Bosne i Hercegovine (AIS) i BHDCA pismenim putem deset dana prije nastupanja ikakve promjene na aerodromskim objektima, opremi i nivou usluga koja je unaprijed planirana i koja bi vjerovatno uticala na tačnost informacija sadržanih u AIP-u Bosne i Hercegovine.
- (5) Operator je obavezan da odmah obavijesti Službu zrakoplovnih informacija Bosne i Hercegovine (AIS), kontrolu letenja i letačku operativu o bilo kakvim okolnostima za koje operator zna, a one mogu biti:
 - a) prepreke, opstrukcije i opasnosti, koje dalje mogu biti:
 - 1) bilo kakva projekcija objekta u krugu zone limitirane za prepreke na aerodromu;
 - 2) postojanje bilo kakvih uvjeta opstrukcije ili opasnosti sa opasnim uticajem na sigurnost avijacije na ili u blizini aerodroma;
 - b) smanjenje nivoa usluga na aerodromu koji su navedeni u bilo kojoj publikaciji Službe zrakoplovnih informacija Bosne i Hercegovine (AIS-a);
 - c) zatvaranja bilo koje zone kretanja na aerodromu;
 - d) ostale situacije koje bi mogle uticati na sigurnost zrakoplovstva na aerodromu.
- (6) Kada za aerodromskog operatora nije izvodljivo da informira kontrolu letenja i letačku operativu o promijenjenim okolnostima na način kako je određeno, operator onda mora direktno obavijestiti posade zrakoplova koji bi mogli biti ugroženi uticajem tih okolnosti.

Član 45.

(Sprovodenje posebne inspekcije)

Aerodromski operator je dužan da izvrši inspekciju aerodroma, u svrhu sigurnosti, i to:

- a) nakon nesreće ili incidenta zrakoplova u situacijama navedenim u Dodatku 13 Konvencije o civilnom zrakoplovstvu;
- b) nakon izgradnje ili popravke aerodromskih objekata ili opreme koji su od značaja za sigurnost zračnih operacija;

- c) u bilo koje vrijeme kada su uvjeti na aerodromu takvi da mogu uticati na sigurnost avijacije.

Član 46.

(Otklanjanje prepreka sa aerodromskih površina)

- (1) Aerodromski operator je dužan da otkloni sva vozila ili prepreke koje se smatraju opasnim za sigurnost aerodromskih površina.
- (2) Vozila ili prepreke na aerodromskim površinama moraju se nalaziti na određenim lokacijama uz odgovarajuća odobrenja i pod punom kontrolom.

Član 47.

(Postavljanje upozorenja)

Kada zrakoplov u niskom letu na ili u blizini aerodroma, ili zrakoplov pri taksiranju mogu biti opasni po ljude i zemaljski promet, operator je dužan da preduzme sljedeće mjere:

- a) postavi znakove upozorenja na bilo koji javni put koji se nalazi u blizini manevarskih površina;
- b) obavijesti odgovorne vlasti koje su zadužene za postavljanje takvih znakova upozorenja, ako takav javni put nije pod kontrolom operatora.

Član 48.

(Nadzor i inspekcija operatora aerodroma poslije izdavanja potvrde za aerodrom)

- (1) Praćenje rada aerodromskog operatora je stalan i neprekidan proces koji je dužna sprovoditi BHDCA putem ovlaštenih inspektora i stručnih lica.
- (2) Inspekcijski nadzor treba se sprovoditi u skladu sa Pravilnikom o nadzoru u civilnom zrakoplovstvu i planovima inspekcije i stručnih nadzora aerodroma. Vrijeme i dinamika inspekcije i stručnih nadzora utvrđuje se godišnjim i mjesecnim planovima.
- (3) Operator aerodroma mora ovlaštenim inspektorima i stručnim licima BHDCA omogućiti nesmetan pristup aerodromskim objektima, opremi, službama, kao i uvid u sve dokumente i informacije koje se odnose na aerodromske operacije. Od uvida nisu izuzete i informacije koje su smještene u računarskim i drugim sistemima.
- (4) Operator aerodroma dužan je da sačini i sprovodi interni plan provjere, pregleda i inspekcija na aerodromu kojima treba da budu obuhvaćeni aerodromski objekti, oprema, službe i operatori i korisnici aerodroma.
- (5) Na zahtjev ovlaštenih osoba BHDCA, operator je dužan da predloži plan sprovođenja, pismene zapise o utvrđenom stanju i mjerama koje su preduzete kako bi se eventualni nedostaci otklonili.

Član 49.

(Suspenzija i poništenje potvrde za aerodrom)

- (1) Ukoliko ovlaštene osobe BHDCA tokom nadzora i inspekcije utvrde da se predviđene operacije ne izvršavaju u skladu sa važećim propisima, normama, standardima i utvrđenim procedurama, odnosno da se ne izvode na bezbjedan način, BHDCA je dužna da preduzme propisane administrativne ili zakonodavne mjere u zavisnosti od ozbiljnosti prekršaja i njegovog uticaja na sigurnost sprovođenja operacija.

- (2) BHDCA će suspendirati (ograničiti) potvrdu za aerodrom ukoliko utvrdi da aerodrom ili njegova organizacija, oprema, objekti i službe nisu u skladu s važećim propisima, uvjetima i ograničenjima.
- (3) BHDCA može tražiti od operatora da u određenom vremenskom periodu preduzme mjere za korekciju, pod uvjetom da je to izvodljivo bez ugrožavanja sigurnosti letenja. Za vrijeme izvršenja mjera za korekciju BHDCA može propisati ograničenje operacija na aerodromu.
- (4) Saopštenje o suspenziji može se prenijeti privremeno usmeno ili pismeno putem faksa.
- (5) U roku od tri dana od prvog obaveštenja BHDCA je dužna da dostavi pismeno rješenje o suspenziji sa obrazloženjem u kome treba da budu navedeni razlozi i uvjeti koje operator mora ispuniti da bi mogao nastaviti sa operacijama.
- (6) Operator mora u roku od najviše šest mjeseci od dana stupanja na snagu rješenja o suspenziji da izmjeni i koriguje sve eventualne propuste, kako bi mogao sigurno nastaviti da vrši operacije na aerodromu. U slučaju neispunjena potrebnih uvjeta koji su bili razlog suspenzije u zadatom roku, BHDCA će poništiti potvrdu za aerodrom.

Član 50.

(Statistički izvještaji)

Aerodromski operator je obavezan da šalje statističke izvještaje BHDCA u skladu sa zahtjevima Statističke kancelarije Evropske unije (EUROSTAT).

Član 51.

(Dodaci)

- (1) Dodaci uz ovaj pravilnik predstavljaju sastavni dio Pravilnika i svaka izmjena i dopuna bilo kojeg dodatka smatra se i izmjenom i dopunom pravilnika.
- (2) Dodaci uz ovaj pravilnik numerisani su slovima i/ili brojevima, a označeni su kako slijedi:
 - a) Dodatak A - Zahtjev za izdavanje/produženje Potvrde operatora aerodroma;
 - b) Dodatak A1 - Obrazac o podacima za rukovodeće osoblje;
 - c) Dodatak 1 - Sadržaj aerodromskog priručnika;
 - d) Dodatak 2 - Obrazac potvrde za aerodrom, letjelište, helidrom, teren;
 - e) Dodatak 2a - Specifikacija uvjeta za korištenje aerodroma;
 - f) Dodatak 2b - Odobrenje Aerodromskog priručnika.

DIO OSMI – PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 52.

(Prijelazne odredbe)

- (1) Vlasnici ili korisnici aerodroma iz člana 6. ovoga pravilnika dužni su u roku od devet mjeseci od dana stupanja na snagu ovog pravilnika da preduzmu sve potrebne aktivnosti i podnesu zahtjev za izdavanje potvrde za aerodrom.

- (2) Do donošenja ostalih podzakonskih akata kojima će se regulirati ostala pitanja iz područja izdavanja potvrde za aerodrom i rad aerodroma, koristiće se propisi koji su na snazi, ukoliko nisu u suprotnosti sa Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine i međunarodnim standardima i preporučenom praksom ICAO-a za ovu oblast.

Član 53.

(Prestanak važenja ranije objavljenog Pravilnika)

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o uvjetima i načinu izdavanja potvrde aerodromskog operatora (Službeni glasnik BiH br. 28/5, 20/11 i 76/14).

Član 54.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osam dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku BiH”.

Broj:

Generalni direktor

Datum:

Đorđe Ratkovica, v. r.

DODATAK A

Adresa / Адреса / Address:

Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine
Vojvode Pere Kreće bb 78000 Banja Luka, BiH

Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине
Војводе Пере Креце 66 78000 Бања Лука, БиХ

Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation
Vojvode Pere Krece bb 78000 Banja Luka, B&H

Tel/Ten/Phone: +387 51 921 222, Fax: +387 51 921 520
e-mail: bhdca@bhdca.gov.ba
www.bhdca.gov.ba

Приємні & замії / Прикметні пічтат

**ZAHTJEV ZA IZDAVANJE/PRODUŽAVANJE POTVRDE OPERATORA
AERODROMA**
**APPLICATION FOR THE GRANT/EXTENSION OF AERODROME OPERATOR
CERTIFICATE**

- A) IZDAVANJE / GRANT
B) PRODUŽENJE / EXTENSION

VAŽNO – Prije ispunjavanja zahtjeva pažljivo pročitati sljedeći tekst.
IMPORTANT – Please read the following carefully before completing the form.

U cilju otklanjanja eventualnih poteškoća pri rješavanju vašeg zahtjeva, obavezno je dati odgovore na sva pitanja postavljena u ovom obrascu.
It is important that you answer all questions in this application form as fully as possible as this will help to avoid delays in processing your application.

Direkcija za civilno zrakoplovstvo će izdati/produžiti Potvrdu operatoru aerodroma (međunarodnog aerodroma ili letjelišta) samo ukoliko utvrdi da isti ispunjava sve uvjete propisane Zakonom o zrakoplovstvu BiH i Pravilnikom o uvjetima i načinu izdavanja potvrde aerodromskog operatora i ostalim odgovarajućim propisima donešenim na osnovu tog Zakona.

The Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation will grant/extend the Aerodrome Operator Certificate to an aerodrome (international airport or airfield) operator only if it is established that the applicant meets all requirements prescribed by the Aviation Law of Bosnia and Herzegovina, the Regulation on the Terms and Conditions for Granting the Airport Operator Certificate and other relevant legislation adopted with this Law as a basis.

Obavezni dio postupka izdavanja/produžavanja potvrde operatora aerodroma je nadzor operatora aerodroma i procjena usklađenosti sa prethodno navedenim propisima.

The mandatory part of the Aerodrome Operator Certificate grant/extension procedure is the process of monitoring the Aerodrome Operator and assessment of conformity with aforementioned regulations.

Uz (ispravno) popunjeno zahtjev za izdavanje potvrde operatora aerodroma, obavezno je priložiti sve dokumente, dodatke i potvrdu o uplati, navedene u prilogu ovog zahtjeva.

In addition to a (correctly) completed Aerodrome Operator Certificate Grant/Extension Application Form, it is required to enclose all relevant documents, attachments and payment receipt, mentioned in the appendage of this application form.

Zahtjev sa svim potrebnim dokumentima i dodacima možete dostaviti lično ili putem pošte na adresu:

The application with all the required documents and attachments can be submitted in person or mailed to this postal address:

**Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH
Vojvode Pere Kreće bb
78 000 Banja Luka**

**DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BIH / BOSNIA AND HERZEGOVINA DIRECTORATE
OF CIVIL AVIATION
ODJEK ZA AERODROME / AGA DEPARTMENT**

1. PODACI O PODNOSITELJU ZAHTJEVA / DETAILS OF APPLICANT

- 1) Operator aerodroma može biti pravna ili fizička osoba. Ukoliko ima više osoba, obavezno je upisati ime(na) osobe(a) operatora aerodroma koji je/su zadužen(i) za sprovođenje uvjeta navedenih u Potvrdi operatora aerodroma.
- An Aerodrome Operator can be a legal or natural person. If the Certificate holder is a group of persons, it is required to state the name/s of the Aerodrome Operator person/s responsible for giving effect to the conditions of the Aerodrome Operator Certificate.*

- 2) Kada je operator aerodroma jedna osoba, obavezno je priložiti biografiju odgovorne osobe.
Where the Aerodrome Operator is an individual, his/her current Curriculum Vitae (CV) must be enclosed.

1.1. Ime i prezime podnositelja zahtjeva /
Full name of applicant

1.2. Adresa podnositelja zahtjeva /
Address of applicant

1.3. Broj telefona / *Telephone number*

1.4. Broj faksa / *Fax number*

1.5. Elektronska adresa / *E-mail address*

2. PODACI O AERODROMU / DETAILS OF AERODROME

2.1. Naziv aerodroma / *Name of Aerodrome*

2.2. Adresa aerodroma / *Address of Aerodrome*

2.3. Broj telefona / faksa
Telephone / fax number

2.4. Elektronska adresa / *E-mail address*

2.5. Lokacija aerodroma u odnosu na najbliži grad /

Position of the Aerodrome with reference to the nearest town

2.6. Geografske koordinate referentne tačke (ARP / *Aerodrome reference points (ARP)*)

3. ORGANIZACIJSKA STRUKTURA AERODROMA

(Ispuniti samo ako je podnositelj zahtjeva pravna osoba)

AERODROME ORGANIZATIONAL STRUCTURE

(To be completed only if applicant is legal person)

3.1. Predsjednik nadzornog odbora / Chairman of the Supervisory Board

3.1.1. Ime i prezime / Full name

3.1.2. Broj telefona / Telephone number

3.2. Direktor / Managing Director

3.2.1. Ime i prezime / Full name

3.2.2. Broj telefona / Telephone number

3.3. Zamjenik direktora / Deputy Director

3.3.1. Ime i prezime / Full name

3.3.2. Broj telefona / Telephone number

3.4. Osoba odgovorna za organizaciju prometa na aerodromu

Person responsible for the organization of aerodrome traffic flow

3.4.1. Ime i prezime / Full name

3.4.2. Pozicija / Position

3.4.3. Broj telefona / Telephone number

3.5. Osoba odgovorna za sigurnost na aerodromu (SMS)

Person responsible for aerodrome safety (SMS)

3.5.1. Ime i prezime / Full name

3.5.2. Pozicija / Position

3.5.3. Broj telefona / Telephone number

3.6. Osoba zadužena za organizaciju i koordinaciju spasilačko-vatrogasne službe

**na aerodromu / Person responsible for the organization and coordination of Aerodrome
Rescue & Fire Fighting Services (RFFS)**

3.6.1. Ime i prezime / Full name

3.6.2. Pozicija / Position

3.6.3. Broj telefona / Telephone number

4. AKTIVNOSTI NA AERODROMU / AERODROME ACTIVITIES

- 4.1. Period važenja potvrde operatora aerodroma /
Validity period of Aerodrome Operator Certificate
- 4.2. Da li se potvrda operatora aerodroma traži za prihvat i otpremu zrakoplova najveće dopuštene uzletne mase veće od 2 370 kg? /
Is the Aerodrome Operator Certificate required for groundhandling of aircraft exceeding 2 370 kg MTOW? DA NE
- 4.3. Da li se potvrda operatora aerodroma traži za prihvat i otpremu zrakoplova najveće dopuštene uzletne mase manje od 2 370 kg kojima se obavljaju usluge zračnog prijevoza ili se koriste za školovanje letačkog osoblja? /
Is the Aerodrome Operator Certificate required for the groundhandling of aircraft with less than 2 370 kg MTOW which are used either for air transportation or flight crew training? YES NO
- 4.4. Da li se potvrda operatora aerodroma traži za aerodrom namijenjen za operacije noću? /
Is the Aerodrome Operator Certificate required for an aerodrome intended for night operations? YES NO
- 4.5. Ako je odgovor na prethodno pitanje (4.4) potvrdan, obavezno upisati tehničke podatke o svjetlosnoj signalizaciji operativne površine i rasvjeti platforme. /
If the answer to the previous question (4.4.) is affirmative, technical data on aeronautical lights for operational surfaces and the lighting of the apron must be stated.

--

- 4.6. Referentni tip zrakoplova za koji je aerodrom namijenjen/
Referenced aircraft type to be operated at the aerodrome

--

- 4.7. Osnovni tehnički podaci o najvećem (referentnom) zrakoplovu za koji je aerodrom izgrađen i opremljen /
Basic technical details on the heaviest (referenced) aircraft for which the aerodrome was built and equipped.

	KOMERCIJALNI TRANSPORT COMMERCIAL TRANSPORT	ŠKOLOVANJE LETAČKOG OSOBLJA FLIGHT CREW TRAINING
TIP / TYPE		
TEŽINA/ WEIGHT		
DUŽINA / LENGTH		
ŠIRINA / WIDTH		

- 4.8. Očekivani prosječni broj operacija referentnog tipa zrakoplova (navedenog u 4.6) tokom tri najopterećenija mjeseca u godini - jedna operacija podrazumijeva jedno polijetanje ili jedno slijetanje /
An estimated average number of referenced aircraft type operations (referred to in 4.6) during the three busiest months of the year - one operation means one departure or one landing.

	KOMERCIJALNI TRANSPORT COMMERCIAL TRANSPORT	ŠKOLOVANJE LETAČKOG OSOBLJA FLIGHT CREW TRAINING
TIP / TYPE		
OPERACIJE / OPERATIONS		

5. AERODROMSKE USLUGE / AERODROME SERVICES

Koje od dole navedenih usluga su organizirane na aerodromu? /
Which of the below stated services have been established at the aerodrome?

a) Služba kontrole letenja
<i>Air Traffic Control Service</i>	DA ☐	NE ☐
	YES ☐	NO ☐
b) Služba informacija o letovima na aerodromu
<i>Flight Information Service</i>	DA ☐	NE ☐
	YES ☐	NO ☐
c) Služba za prihvat i otpremu zrakoplova,
putnika i prtljaga
<i>Aircraft, Passengers and Baggage Handling Service</i>	DA ☐	NE ☐
	YES ☐	NO ☐
d) Služba za prihvat i otpremu robe i pošte
<i>Cargo and Mail Handling Service</i>	DA ☐	NE ☐
	YES ☐	NO ☐

6. UPRAVLJANJE AERODROMOM / AERODROME MANAGEMENT

a) Da li je podnositelj zahtjeva vlasnika aerodroma? /
<i>Is the applicant the owner of the aerodrome?</i>	DA ☐	NE ☐
	YES ☐	NO ☐
b) Da li je podnositelj zahtjeva operator aerodroma? /
<i>Is the applicant the operator of the aerodrome?</i>	DA ☐	NE ☐
	YES ☐	NO ☐

- 6.1. Detalji o pravima na raspolaganje aerodromskom lokacijom (naročito pravni status i imovinsko-pravni odnosi) /
Details on the rights of disposition over the aerodrome site (legal status and property rights in particular)

--

- 6.2. Ugovoren period raspolaganja aerodromskom lokacijom/
An agreed period of disposition over the aerodrome site

OD / FROM	DO / TO	VRIJEME TRAJANJA / DURATION PERIOD

- 6.3. Ime, prezime i adresa vlasnika ili ime, prezime i adresa osobe koja je iznajmila zemljište, a uz dopuštenje da se isto koristi kao aerodrom /
Full name and address of the owner or full name and address of the person who leased the site, with a permission to use this site as an aerodrome

--

Da li na lokaciji za aerodrom ili u njenoj okolini postoje javna ili privatna prava?
Are there any public or private rights at the aerodrome site or in its surroundings? YES NO

6.4. Ukoliko takva prava postoje, da li je korištenje lokacije za aerodrom u koliziji sa takvim pravima? /
If such rights are there, is the use of the site for aerodrom purposes in contrary to such rights?

DA NE
YES NO

6.5. Ukoliko je korištenje aerodroma u koliziji sa tim pravima, da li je sa nositeljem tih prava realiziran ugovor o korištenju lokacije za aerodrom? /
If the use of the aerodrome is contrary to these rights, has a contract on the use of the site for aerodrome purposes been concluded with the holder of these rights?

DA NE
YES NO

6.6. Ukoliko je ugovor potpisana, molimo navedite detalje o istom /
If a contract has been signed, please state details thereof

Da li operator aerodroma ima kontrolu nad svim zrakoplovnim operacijama na aerodromu?
Is the Aerodrome Operator in control of all air traffic operations at the aerodrome?

DA NE
YES NO

Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje negativan, molimo navedite detalje o prirodi zrakoplovnih operacija izvan kontrole Operatora aerodroma i ime osobe odgovorne za te operacije /
If the answer to the previous question is negative, please state details on the nature of air traffic operations which are out of control of the Aerodrome Operator and full name of a person in charge.

6.7. Da li je lokalnim vlastima (opština) dostavljena karta ili uputstvo koje ukazuje na ograničenje visine nepokretnih objekata u području aerodroma? /
Have the local authorities (municipalities) been submitted with a map or an instruction pointing at a height limitation of fixed objects in the aerodrome area?

DA NE
YES NO

7. PROMETNO OPTEREĆENJE /AIR TRAFFIC WORKLOAD

Ukupan broj operacija zrakoplova u toj kategoriji tokom 3 najprometnija mjeseca u godini.
Jedna operacija podrazumijeva (jedno) polijetanje ili (jedno) slijetanje. /
*An overall number of operations in that category during the 3 busiest months of the year.
One operation means (one) departure or (one) landing.*

7.1.

	Kategorije (u odnosu na težinu zrakoplova) <i>Category (in relation to aircraft weight)</i>	Broj operacija <i>Number of operations</i>
a	MTOW < 2 370 kg	
b	MTOW > 2 370 kg	

- a) Aerodromski priručnik (dva štampana primjerka, te jedna verzija na kompakt disku) /
Aerodrome Manual (made in two hard copies and one CD copy)
- b) Kopije uplatnica za naknadu troškova izdavanja/produženja potvrde aerodromskog operatora /
Copies of payment receipts for the Aerodrome Operator Certificate grant/extension fees
- c) Podaci o odgovornim osobama na aerodromu /
Details on responsible persons at the aerodrome

9. KOMENTARI / COMMENTS

10. NAPOMENA/ NOTE

- Zahtjev za prvo izdavanje potvrde operatora aerodroma obavezno je dostaviti 90 dana prije početka planiranih operacija. /
An application for the initial grant of the Aerodrome Operator Certificate must be submitted 90 days prior to commencing planned operations.
- Zahtjev za produženje ili prijenos potvrde operatora aerodroma obavezno je dostaviti 60 dana prije isteka važenja. /
An application for the extension of the Aerodrome Operator Certificate must be submitted 60 days prior to expiration date.
- Zahtjev za izmjenu potvrde operatora aerodroma obavezno je dostaviti 30 dana prije izmjene. /
An application to modify the Aerodrome Operator Certificate must be submitted 30 days prior to modification

11. IZJAVA / STATEMENT

Izjavljujem da su sve navedene informacije tačne i da nijedna bitna informacija nije izostavljena. /

I declare that all of the given information is correct and no important information has been omitted.

Dokaz o uplati administrativnih taksi, kao i naknada za troškove izdavanja/produžavanja potvrde aerodromskog operatora, nalazi se u prilogu uz zahtjev. /

Evidence of payment of the required administrative fees and fees for the grant/extension of the Aerodrome Operator Certificate are attached to this application form.

Ime i prezime (*štampanim slovima*) / Full name (in capital letters):

_____;

Potpis podnositelja zahtjeva / Applicant's signature:

_____;

Radno mjesto / Position:

Datum / Date:

BOSNA I HERCEGOVINA
 Ministarstvo komunikacija i prometa
 Direkcija za civilno zrakoplovstvo

1. БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
 Министарство комуникација и транспорта
 Дирекција за цивилно ваздухопловство

2. BOSNIA AND HERZEGOVINA
 Ministry of Communication and Transport
 Directorate of Civil Aviation

Podaci o rukovodećem osoblju / Details on Management Staff

1. Ime i prezime / Full name

.....

2. Pozicija / Position

.....

3. Kvalifikacije značajne za tačku 2:

Qualifications relevant to item 2:

4. Radno iskustvo značajno za tačku 2:

Professional Experience relevant to item 2:

Potpis i pečat / Signature and stamp:

.....

Datum / Date:

.....

Pod punom materijalnom i krivičnom odgovornošću potvrđujem/o da su podaci navedeni u ovom zahtjevu i dostavljenim prilozima istiniti i tačni.

I / We declare under penal and material responsibility that the data specified in this application and submitted attachments are true and correct.

Datum / Date:	Potpis (i) / Signature/s:
----------------------	----------------------------------

Napomena: Zahtjev ne može biti primljen bez dokaza o uplaćenim administrativnim taksama.
Note: This application form cannot be admitted without evidence of payment of the required administrative fees.

SADRŽAJ AERODROMSKOG PRIRUČNIKA

Operator aerodroma mora obezbijediti da je priručnik za aerodrome ovjeren od strane odgovorne osobe operatora aerodroma, da ima oblik i format za jednostavnu primjenu i da sadrži sljedeće:

DIO 1**VOĐENJE I KONTROLA AERODROMSKOG PRIRUČNIKA****2.1. Uvod**

- a) Namjena priručnika,
- b) Izjava da je priručnik u skladu sa svim važećim propisima, odredbama i uvjetima za izdavanje potvrde za aerodrom;
- c) Izjava koja će obezbijediti da će aerodrom, obavljajući operacije polijetanja i slijetanja zrakoplova, biti dostupan svima pod jednakim uvjetima;
- d) Izjava da priručnik sadrži operativna uputstva kojih se osoblje mora pridržavati;
- e) Popis i kratak opis različitih dijelova, njihov sadržaj, namjena i primjena;
- f) Dostupnost sistema aeronautičkih informacija i objavljenih procedura;
- g) Sistem snimanja-zapisivanja kretanja aviona;
- h) Obaveze operatora aerodroma koje su regulirane Pravilnikom o uvjetima i načinu izdavanja potvrde aerodromskog operatora i aerodromskim priručnikom;
- i) Objašnjenje i definicije pojmove i riječi potrebnih za upotrebu priručnika.

2.2. Sistem dopuna i izmjena

- a) Distribucija i dostupnost aerodromskog priručnika;
- b) Dopunjavanje i ažuriranje aerodromskog priručnika, uvjeti u kojima se izvodi; podaci o osobi ili osobama koje su odgovorne za izdavanje i unošenje dopuna i izmjena;
- c) Zapis dopuna i izmjena sa datumom unosa i datumom početka važnosti;
- d) Izjava da nisu dopuštene nikakve rukom pisane izmjene i dopune;
- e) Opis načina označavanja stranica i njihov početak važnosti;
- f) Popis sadržaja na označenim drugim stranicama;
- g) Označavanje promjena (na stranicama teksta i ukoliko je moguće na kartamašemama i dijagramima);
- h) Privremene ispravke;
- i) Opis sistema raspodjele dopuna i izmjena.

2.3. Izuzeća – olakšice

Ukoliko je operator oslobođen od nekih zahtjeva standarda i prakse (navesti identifikacijski broj izuzeća, datum kada je stupilo na snagu i bilo koji uvjet ili proceduru pod kojom je izuzeće odobreno).

DIO 2

POJEDINOSTI O LOKACIJI AERODROMA

Opšte informacije uključuju:

- a) plan udaljenosti aerodroma od najbližeg grada ili naseljenog područja, i lokaciju bilo kojeg aerodromskog objekta van graničnog pojasa aerodroma;
- b) pojedinosti oko prava svojine lokacije na kojoj se nalazi aerodrom. Ako granice aerodroma nisu definirane u ili pojedinim dijelovima dokumenta o pravu svojine onda je potreban plan vlasništva nad lokacijom koji će pokazivati granični pojas i poziciju aerodroma;
- c) pojedinosti oko registracije aerodromskog preduzeća za obavljanje djelatnosti i ovlaštenja odgovornih upravljačkih i rukovodećih osoba aerodroma;
- d) plan aerodroma sa objektima za obavljanje operacija, uključujući pojedinosti, kao i lokaciju svakog pojedinačnog indikatora vjetra;
- e) plan graničnog pojasa aerodroma;
- f) popis objekata visokogradnje i niskogradnje koji omogućavaju obavljanje djelatnosti.

Napomena: Tačke, a), b), d) i e) trebaju biti prikazane na karti-šemama razmjera 1: 10000.

Za tačku b) i c) potrebni su adekvatni izvodi i dokazi (imovinsko – pravni, sudski, ovlaštenja i imenovanja).

DIO 3

POJEDINOSTI O AERODROMU KOJE MORAJU BITI PRIJAVLJENE U AIS

3.1 Generalne informacije

- a) naziv aerodroma;
- b) lokacija aerodroma;
- c) geografske koordinate referentne tačke aerodroma određene na način kako je navedeno u Svjetskom geodetskom sistemu – 1984 (WGS – 84);
- d) nadmorska visina aerodroma i magnetna varijacija;
- e) nadmorska visina svakog praga i magnetne varijacije, nadmorska visina kraja piste i bilo koje više ili niže tačke oko piste, i najveća nadmorska visina zone dodira kod pisti sa preciznim prilazom;
- f) referentna temperatura aerodroma;
- g) detalji o radio-navigacijskim sredstvima na aerodromu;
- h) ime, adresa, telefonski brojevi operatora aerodroma, na koje je uvijek dostupan.

3.2 Dimenzije aerodroma i ostale informacije

Generalne informacije, uključujući:

- a) pista – položaj, broj, dužina, širina, položaj a pragova, nagib, površinski materijal, tip i postojanje slobodne zone od prepreka za piste sa preciznim instrumentalnim prilazom;
- b) dužina, širina i tip površine proširenja piste, sigurne zone kraja piste, zaustavnih dijelova piste;
- c) dužina, širina i tip površinskog materijala rulnica;
- d) tip površinskog materijala platforme i pozicije za parkiranje;
- e) dužina slobodne zone i profil zemljišta;

- f) vizuelna sredstva za procedure prilaza, tip osvjetljenja (PAPI/APAPI i T – VASIS/AT-VASIS); označavanje i osvjetljenje piste, rulnica i platforme; ostali vizuelni pokazivači i sredstva za kontrolu na rulnicama (uključujući i pozicije za čekanje na pisti, središnje pozicije za čekanje i zaustavna svjetla) i platformi, lokaciju i tip vizuelnih sredstava sistema navođenja na aerodromu; dostupnost pomoćnog napajanja sistema osvjetljenja;
- g) lokaciju i frekvenciju VOR-a na poziciji provjere na aerodromu;
- h) lokaciju i položaj rulnih staza;
- i) geografske koordinate svakog praga PSS;
- j) geografske koordinate odgovarajućih tački centralne linije rulnice;
- k) geografske koordinate svake parking pozicije;
- l) geografske koordinate i najviši nivo elevacije značajnih prepreka u zonama prilaza i polijetanja, zonama kruženja, na i u blizini aerodroma. (Ove informacije najbolje mogu biti prikazane na mapama s obzirom da su iste neophodne za pripremanje i publiciranje aeronautičkih informacija, kao što je navedeno u Aneksu 4 i Aneksu 15 na Konvenciju);
- m) tip sloja površine i nosivost određena korištenjem ACN–PCN metode;
- n) jednu ili više provjera lokacije i elevacije visinomjera na platformi;
- o) deklarisane distance (TOPA, TODA, ASDA i LDA);
- p) plan uklanjanja oštećenih aviona: telefona, faksa i email adresa koordinatora za uklanjanje oštećenih aviona na ili u okolinu zona za kretanje; informacije o mogućnostima za uklanjanje, izražene prema najvećem avionu za kojeg je operator sposobljen da ukloni;
- q) protivpožarna i spasilačka služba: nivo osigurane zaštite, izražen u značenju kategorije usluga koja treba biti u skladu sa najvećim avionom koji koristi aerodrom i tipu i količini sredstava agenasa za gašenje požara dostupnih na aerodromu.

Bitno. — Tačnost informacija navedenih u Dijelu 3 je od bitnog značaja za sigurnost aviona. Informacije o inženjerskom premjeru i procjenu istih treba da doda ili verificira kvalificirano tehničko osoblje.

DIO 4

POJEDINOSTI AERODROMSKIH OPERATIVNIH PROCEDURA I MJERA SIGURNOSTI

4.1 Aerodromski izvještaji

Pojedinosti oko procedure pravljenja izvještaja o promjenama informacija o aerodromu navedenih u AIP-u i procedura za uvjet izdavanja NOTAM-a uključuju sljedeće:

- a) obavještavanje BHDCA o tim promjenama i monitoring o izvještenim promjenama u toku i van radnog vremena aerodroma;
- b) imena i uloge osoba koje obavještavaju o promjenama i njihovi brojevi telefona na koje su dostupni u toku i van radnog vremena aerodroma; i
- c) adrese i brojevi telefona dostavljenih od BHDCA na koje treba poslati izvještaj o promjenama.

4.2 Pristup zonama za kretanje na aerodromu

Pojedinosti procedura koje su uspostavljene u koordinaciji sa agencijom zaduženom za preventivu nezakonitog uplitanja u oblast civilne avijacije na aerodromu i za prevenciju nezakonitog ulaska osoba, vozila, opreme, životinja i ostalog u zone kretanja na aerodromu, uključuju:

- a) uloge aerodromskog operatora, avio-prevoznika, baznih operatora aerodroma, odjeljenje sigurnosti na aerodromu, BHDCA i ostale državne organe na ovu temu;
- b) imena i uloge osoblja zaduženog za kontrolu pristupa na aerodrom, i brojeve telefona na koje su dostupni u toku i nakon radnog vremena.

4.3 Plan o vanrednim situacijama na aerodromu

Pojedinosti plana uključuju:

- a) plan djelovanja u slučaju vanrednih situacija na i u blizini aerodroma, uključujući i kvar aviona u letu, požare na objektu; sabotažu, prijetnju bombom (u avionu ili objektu) nezakonito zauzimanje aviona; incidente na aerodromu pokrivajući mogućnost incidenata "za vrijeme i nakon uzbune";
- b) detalje i frekventnost testiranja objekata i opreme aerodroma koji bi bili korišteni u hitnim situacijama;
- c) detalje i frekventnost vježbi testiranja plana;
- d) lista organizacija, agencija i osoba sa ovlaštenjima koje se nalaze i ne nalaze na aerodromu sa opisom uloga; telefoni, faksovi, email i SITA adrese i radio-frekvencije u kancelarijama;
- e) uspostavljanje komiteta aerodroma za hitne situacije/krizne situacije, organizacije obuke i vršenja ostalih priprema za djelovanje u hitnim situacijama;
- f) određivanje odgovorne osobe/tima zadužene za vođenje svih operacija u hitnim situacijama na licu mjesta.

4.4 Protivpožarna i spasilačka služba

Dijelovi objekata, opreme, osoblje i procedure namijenjeni za ispunjavanje uvjeta za protivpožarnu i spasilačku službu, kao i imena i uloge osoblja zaduženog za ove službe na aerodromu.

- Propisan postupak o radu vatrogasno–spasilačke službe.
- Propisan postupak o pružanju hitne medicinske pomoći / hitna pomoć.

Bitno. — Ove službe trebaju biti odgovarajuće detaljizirane u planu aerodroma u vanrednim situacijama.

4.5 Pregledi zone za kretanja i zone bez prepreka od strane operatora aerodroma

Pojedinosti procedure za pregledе uključuje:

- a) pripremu za izvršavanje pregleda, uključujući mjerjenje koeficijenta trenja i količine vode na pisti i rulnicama, za vrijeme i nakon radnog vremena aerodromskih operacija;
- b) način i sredstva za komuniciranje sa kontrolom leta za vrijeme pregleda;
- c) način čuvanja i mjesto čuvanja rezultata pregleda;
- d) frekventnost i tačno vrijeme sprovođenja pregleda;
- e) listu provjera pregleda;
- f) način izvještavanja rezultata pregleda i preuzimanja odgovarajućih koraka za ispravku nekorektnosti;
- g) imena i uloge osoba zaduženih za sprovođenje pregleda, te brojeve telefona na koje su te osobe dostupne u toku i nakon radnog vremena.

4.6 Vizuelna sredstva i elektrifikacijski sistemi

Pojedinosti oko procedure za inspekciju i održavanje aeronautičkih svjetala (uključujući i osvjetljenja prepreka), oznaka, markera i elektrifikacijskih sistema aerodroma, uključuju:

- a) pripremu za izvršavanje inspekcije u toku i nakon radnog vremena i inspekcijsku listu provjere;
- b) način arhiviranja rezultata inspekcije i preuzimanja koraka za ispravku nekorektnosti;
- c) način izvršavanja rutinskog, i održavanja u hitnim situacijama;
- d) organizaciju pomoćnog napajanja, ako ima i ako je primjenjivo, pojedinosti za bilo kakve druge metode u slučaju kvara dijela ili cijelog sistema;
- e) imena i uloge osoba zaduženih za sprovođenje inspekcije, te brojeve telefona na koje su te osobe dostupne u toku i nakon radnog vremena.

4.7 Održavanje zone za kretanje

Pojedinosti oko objekata i procedura za održavanje zone za kretanje uključuju:

- a) propisane postupke za održavanje objekata, opreme i instalacija na aerodromu;
- b) procedure za održavanje asfaltiranih površina;
- c) procedure za održavanje neASFALTIRANIH pisti i rulnica;
- d) procedure za održavanje proširenja piste i rulnica;
- e) procedure za održavanje sistema odvodnjavanja na aerodromu i
- f) procedure za održavanje zona za kretanje u zimskim uvjetima.

4.8 Radovi na aerodromu — sigurnost

Pojedinosti procedure planiranja sigurnog izvođenja građevinskih i radova održavanja (uključujući i radove na brzinu) na i u okolini zone za kretanje, a koji mogu obuhvatiti i zone bez prepreka, uključuju:

- a) procedure načina komunikacije sa kontrolom leta tokom izvođenja radova;
- b) imena, brojeve telefona i uloge osoblja i organizacija zaduženih za planiranje i izvođenje radova, kao i održavanje kontakta sa nadležnim cijeli period;
- c) imena i brojeve telefona, u toku i nakon radnog vremena, svih baznih operatora, handling agencija i avio-prevoznika koji moraju biti obaviješteni o takvim radovima;
- d) listu raspodjеле plana radova, ako je potrebno.

4.9 Usluge prihvata i otpreme

- a) popis poslova/usluga koje će obavljati operator aerodroma (ground services);
- b) tip najvećeg zrakoplova koji će primati usluge prihvata i otpreme;
- c) procedure propisane za prihvat i otpremu zrakoplova, putnika i robe (Ground Handling Manual);
- d) propisan način obavljanja poslova opterećenja i centraže zrakoplova;
- e) popis opreme za prihvat/otpremu zrakoplova, putnika i robe, kao i njihove tehničke karakteristike.

4.10 Upravljanje platformom

Pojedinosti procedure upravljanja platformom uključuju:

- a) koordinaciju između kontrole leta i sektora upravljanja platformom;
- b) način odabira parking pozicija;
- c) pripreme za startanje motora i izdavanje dozvole za traktor za vuču;
- d) usluge parkera signaliste; i
- e) FOLLOW ME vozila.

4.11 Sigurnosno upravljanje platformom

Procedure obezbjeđivanja sigurnosti na platformi uključuju:

- a) zaštitu od udara mlaza;
- b) preduzimanje zaštitnih mjer prilikom punjenja aviona gorivom;
- c) metenja platforme;
- d) čišćenja platforme;
- e) način izvještavanja o incidentima i nesrećama na platformi;
- f) način procjenjivanja pridržavanja sigurnosnih standarda osoblja koje radi na platformi.

4.12 Kontrola vozila u zračnoj zoni (Airside)

Pojedinosti oko procedure kontrole vozila koja operišu u i u blizini zone za kretanje uključuju:

- a) detalje primjenjivih pravila u prometu (uključujući i ograničenje brzine i način sproveđenja pravila);
- b) metod izdavanja vozačkih dozvola za vozila koja operišu u zoni za kretanje.

4.13 Upravljanje i kontrola opasnosti od divljači

Pojedinosti oko procedure za rad u opasnim situacijama, koje utiču na sigurnost aviona, a izazvane su prisustvom ptica ili sisara u zoni letenja aerodroma ili zoni za kretanje, uključuju:

- a) procjenjivanje opasnosti od divljači;
- b) propisan postupak zaštite od ptica i ostalih životinja na aerodromu;
- c) imena i uloge osoba zaduženih za kontrolu divljači, i brojevi telefona na koje su dostupni u toku i van radnog vremena.

4.14 Kontrola prepreka

Pojedinosti oko sprovođenja procedure za:

- a) nadzor površine bez prepreka i Mape Tip 1. za prepreke na površini za polijetanje;
- b) kontrolu prepreka u zoni odgovornosti operatora;
- c) nadzor visine zgrada ili objekata u okvirima granica zone bez prepreka;
- d) nadzor novog razvoja u okolini aerodroma;
- e) obavještavanje BHDCA o prirodi i lokaciji prepreka i svakog naknadnog stavljanja ili uklanjanja prepreka, ako je to potrebno, uključujući i dodavanje u publikacije MS-a (AIS-a).
- f) u skladu sa Pravilnikom o aerodromima ("Službeni glasnik BiH", broj 09/11) i međunarodnim standardima i pratećim dokumentima međunarodne konvencije ICAO, aerodromski operator mora definisati zaštitnu zonu aerodroma. Navedena zona mora biti nacrtana u Zaštitnoj mapi koju BHDCA treba odobriti. Nakon što se odobri od strane BHDCA mapa zaštitne zone aerodroma, aerodromski operator je dužan istu dostaviti svim relevantnim ministarstvima i opštinama, te ostalim pravnim i fizičkim licima radi ograničenja gradnje u zoni aerodroma.
- g) aerodromski operator obavezan je ažurirati kartu prepreka svake dvije godine i istu nakon ažuriranja dostaviti u BHDCA na odobrenje.

Napomena; Mapa Tip 1- podrazumijeva ICAO mapu prepreka tipa A.

4.15 Uklanjanje oštećenih aviona

Pojedinosti oko procedure za uklanjanje oštećenih aviona na ili u proširenju zone za kretanje uključuju:

- a) uloge aerodromskog operatora i vlasnika certifikata o registraciji aviona;
- b) način obavještavanja vlasnika certifikata o registraciji aviona;
- c) način komunikacije sa kontrolom leta;
- d) vrsta i popis opreme i način angažovanja osoblja za uklanjanje;
- e) imena, uloge i brojevi telefona osoblja zaduženog za uklanjanje oštećenih aviona.

4.16 Rukovanje opasnim materijama

Pojedinosti oko procedure sigurnog rukovanja i skladištenja opasnih materija na aerodromu, uključuju:

- a) pripremu posebnih zona na aerodromu namijenjenih za skladištenje zapaljivih tečnosti (i avionskog goriva) i ostalih opasnih materija;
- b) propisan način za sigurno rukovanje, skladištenje i prijevoz opasnih materija;
- c) propisan način snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom, te manipulacija istim.

Bitno. — Opasni materijali uključuju zapaljive tečnosti i čvrste materijale, korozivne tečnosti, gasove pod pritiskom, magnetizirane i radioaktivne materijale. Način rada u slučaju prolijevanja opasnih materija bi trebao biti uključen u plan aerodroma u hitnim situacijama.

4.17 Operacije u slučajevima slabe vidljivosti

Pojedinosti oko procedure u slučajevima operacija pri slaboj vidljivosti, uključujući mjerena i izvještavanja o vizuelnoj vidljivosti na pisti kako i kad je potrebno, imena i brojeve telefona osoba, u toku i nakon radnog vremena, zaduženih za ova mjerena i izvještavanja.

4.18 Zaštita lokacija radara i navigacijskih sredstava

Pojedinosti procedure zaštite lokacije radara i radio-navigacijskih sredstava, koja ne smiju biti degradirana, a locirana su na aerodromu, uključuju:

- a) vrstu, lokaciju i karakteristike sredstava;
- b) kontrolu aktivnosti u okolini radara i navigacijskih sredstava;
- c) održavanje lokacije;
- d) označavanje mesta znacima opasnosti od radioaktivnih mikrotalasa.

Bitno. — Pismene procedure za svaku kategoriju, čiste i jasne informacije trebaju uključivati:

- a) *kada, ili u kakvim okolnostima, operativna procedura treba biti aktivirana;*
- b) *kako treba biti aktivirana; mjere koje treba preduzeti; osobe koje te mjere trebaju preuzeti;*
- c) *opremu i pristup opremi potrebnoj za izvršavanje tih mera.*

Bitno 2. — Ako ijedna od gore navedenih procedura nije primjenjiva ili relevantna, treba navesti razloge.

DIO 5

ORGANIZACIJA I SISTEM UPRAVLJANJA SIGURNOSTI AERODROMA (SMS)

1) Administracija aerodroma

Pojedinosti oko administracije aerodroma uključuju:

- a) šemu i opis organizacijske strukture aerodroma koja navodi imena i pozicije ključnog osoblja i njihove odgovornosti;
- b) broj zaposlenog osoblja specijaliziranog po organizacijskim cjelinama, stručnoj spremi, radnom iskustvu i posjedovanju licenci kojim se dokazuje da posjeduje dovoljan broj kvalificiranog osoblja sa iskustvom u operacijama i održavanju aerodroma;
- c) ime, poziciju i broj telefona osoba nadležnih za aerodromsku sigurnost; i
- d) aerodromskih komiteta.

2) Sistem upravljanja sigurnosti – Safety (SMS)

Pojedinosti sistema upravljanja sigurnosti, uspostavljenog da obezbijedi pridržavanje svih uvjeta sigurnosti i postizanje stalnog napretka na polju sprovođenja sigurnosti, obuhvata sljedeće:

1. Kontrola dokumenta;
2. Regulatorni zahtjevi u vezi SMS-a;
3. Obim i integriranje Sistema za upravljanje sigurnosti zračne plovidbe;
4. Sigurnosna politika;
5. Sigurnosni ciljevi;
6. Sigurnosne odgovornosti i ključno osoblje;
7. Izvještavanje o sigurnosti zračne plovidbe i korektivne radnje;
8. Identificiranje opasnosti i procjena rizika;
9. Praćenje i mjerjenje nivoa sigurnosti zračne plovidbe;
10. Istrage događaja koji utiču na sigurnost zračne plovidbe i korektivne radnje;
11. Obuka i komunikacija o sigurnosti zračne plovidbe;
12. Stalno unapređenje i revizija SMS-a;
13. Upravljanje evidencijom o SMS-u;
14. Upravljanje promjenama;
15. Plan intervencije u hitnim i vanrednim situacijama.

U nastavku teksta je naveden opis za svaki postavljeni zahtjev kako bi se lakše opisao cjelokupni sistem.

1. Kontrola dokumenta

Cilj

Opisati na koji način će priručnik/ci biti ažuriran/i i na koji način će se organizacija pobrinuti da osoblje angažovano na poslovima, koji su u vezi sa sigurnosti zračne plovidbe, dobije najnoviju verziju.

Kriteriji

- a) Štampani materijal ili kontrolirani elektronski nosači podataka i lista distribucije.
- b) Međusobni odnos između priručnika za SMS i drugih postojećih priručnika, kao što je Priručnik za kontrolu održavanja (MCM) ili operativni priručnik.

- c) Proces periodičnog preispitivanja priručnika i povezanih obrazaca/dokumenata sa ciljem da se obezbijedi njihova stalna prikladnost, adekvatnost i efektivnost.
- d) Proces primjene, odobravanja i regulatornog prihvatanja priručnika.

Referentni dokumenti

Priručnik kvaliteta, inženjerski priručnik, itd.

2. Regulatorni zahtjevi u vezi sa SMS-om

Cilj

Tekuće SMS propise i smjernice postaviti na način da budu lako dostupni kao reference, kao i da se o njima razvija svijest među svim zainteresiranim stranama.

Kriteriji

- a) Formulirati tekuće SMS propise/standarde. Uvrstiti rok za ispunjenje zahtjeva i reference na savjetodavni materijal, ako postoji.
- b) Po potrebi, elaborirati ili objasniti značaj i implikacije propisa za organizaciju.
- c) Utvrditi međusobnu vezu sa drugim sigurnosnim zahtjevima ili standardima po potrebi.

Referentni dokumenti

Reference na SMS propise/zahtjeve, reference na smjernice o SMS-u, itd.

3. Obim i integriranje sistema za upravljanje sigurnosti zračne plovidbe

Cilj

Opisati djelokrug i raspon zrakoplovnih operacija i objekata organizacije u okviru kojih će se primjenjivati SMS. Treba navesti i obim procesa, opreme i operacija koje se smatraju prihvatljivim za program organizacije koji se bavi identificiranjem opasnosti i upravljanjem rizicima (HIRM).

Kriteriji

- a) Formulirati prirodu zrakoplovnog poslovanja organizacije i njen položaj ili ulogu u industriji kao cjelini.
- b) Identificirati glavne oblasti, odjeljenja, radionice i objekte u okviru kojih će se primjenjivati SMS.
- c) Identificirati glavne procese, operacije i opremu koji se smatraju prihvatljivim za HIRM program organizacije, posebno one koji se odnose na sigurnost zračne plovidbe.

Ako je obim procesa, operacija i opreme obuhvaćenih HIRM programom previše detaljan ili opsežan, može se po potrebi podvesti pod jedan dopunski dokument.

- d) Kada se očekuje da će SMS-om upravljati ili će se primjenjivati širom određene grupe međusobno povezanih organizacija ili ugovarača, definirati i dokumentirati takvo integriranje i pripadajuće odgovornosti po potrebi.
- e) Kada u okviru organizacije postoje drugi povezani sistemi kontrole/upravljanja, kao npr. QMS, OSHE i SeMS, identificirati njihovu relevantnu integriranost (ako postoji) u okviru zrakoplovnog SMS-a.

Referentni dokumenti

Priručnik kvaliteta, inženjerski priručnik, itd.

4. Sigurnosna politika

Cilj

Opisati namjere organizacije, njene principe upravljanja i opredijeljenost unaprjeđenju sigurnosti zračne plovidbe u smislu pružatelja usluge ili proizvoda. Sigurnosna politika treba da bude u formi kratkog opisa slično opisu misije.

Kriteriji

- a) Sigurnosna politika treba da odgovara veličini i složenosti organizacije.
- b) Sigurnosnom politikom navode se namjere organizacije, njeni principi upravljanja i opredijeljenost stalnom unapređenju sigurnosti zračne plovidbe.
- c) Sigurnosnu politiku odobrava i potpisuje odgovorni rukovoditelj.
- d) Sigurnosnu politiku promovira odgovorni rukovoditelj i sva druga rukovodeća lica.
- e) Sigurnosna politika podliježe periodičnoj provjeri.
- f) Osoblje na svim nivoima je uključeno u uspostavljanje i održavanje sistema za upravljanje sigurnosti zračne plovidbe.
- g) Sa sigurnosnom politikom se upoznaju svi zaposleni sa ciljem da im se razvije svijest o njihovim pojedinačnim obavezama u pogledu sigurnosti zračne plovidbe.

Referentni dokumenti

OSHE sigurnosna politika, itd.

5. Sigurnosni ciljevi

Cilj

Opisati sigurnosne ciljeve organizacije. Sigurnosni ciljevi treba da budu u formi kratkog opisa kojim se uopšteno opisuje šta organizacija želi da postigne.

Kriteriji

- a) Sigurnosni ciljevi su utvrđeni.
- b) Sigurnosni ciljevi su izraženi u formi izjave na najvišem nivou kojom se opisuje opredijeljenost organizacije da ostvari sigurnost zračne plovidbe.
- c) Postoji formalni proces za izradu koherentnog skupa sigurnosnih ciljeva.
- d) Sigurnosni ciljevi se objavljaju i distribuiraju.
- e) Dodijeljeni su resursi za postizanje ciljeva.
- f) Sigurnosni ciljevi su povezani sa sigurnosnim pokazateljima kako bi se olakšalo praćenje i mjerjenje po potrebi.

Referentni dokumenti

Dokument sa pokazateljima nivoa sigurnosti zračne plovidbe, itd.

6. Uloge i odgovornosti

Cilj

Opisati organe zadužene za sigurnost zračne plovidbe, te nadležnosti i odgovornosti osoblja uključenog u SMS.

Kriteriji

- a) Odgovorni rukovoditelj je odgovoran da obezbijedi da sistem za upravljanje sigurnosti zračne plovidbe bude pravilno implementiran i da ispunjava zahtjeve u svim oblastima organizacije.
- b) Postavljeno je odgovarajuće odgovorno lice (kancelarija) za sigurnost zračne plovidbe, odbor za sigurnost zračne plovidbe ili radne grupe za sigurnost zračne plovidbe, prema potrebama.
- c) Definirani su i dokumentirani organi zaduženi za sigurnost zračne plovidbe, te nadležnosti i odgovornosti osoblja na svim nivoima organizacije.
- d) Svo osoblje razumije svoja ovlaštenja, nadležnosti i odgovornosti u smislu svih procesa, odluka i radnji vezanih za upravljanje sigurnosti zračne plovidbe.
- e) Napravljen je dijagram organizacijskih nadležnosti za SMS.

Referentni dokumenti

Organizacijski priručnik kompanije, Priručnik o standardnim radnim postupcima (SOP), administrativni priručnik, itd.

7. Izvještavanje o sigurnost zračne plovidbe

Cilj

Sistem izvještavanja treba da obuhvata i reaktivne izvještaje (izvještaji o nesrećama/incidentima itd.) i proaktivne/prediktivne izvještaje (izvještaji o opasnostima). Opisati odgovarajuće sistema izvještavanja. Faktori koje treba uzeti u obzir uključuju: format izvještaja, povjerljivost, adresate, istražne/evaluacijske postupke, korektivne/preventivne radnje i dostavljanje izvještaja.

Kriteriji

- a) Organizacija ima utvrđen postupak koji omogućava sakupljanje internih događaja kao što su nesreće, incidenti i drugi događaji od važnosti za SMS.
- b) Treba praviti razliku između obaveznih izvještaja (nesreće, ozbiljni incidenti, veliki kvarovi, itd), o kojim se obavezno obavještava CAA, i drugih rutinskih izvještaja o događajima, koji ostaju unutar organizacije.
- c) Postoji i sistem dobrovoljnog i povjerljivog izvještavanja o događajima/opasnostima, koji po potrebi sadrži i odgovarajuću zaštitu identiteta/podataka.
- d) Pojedinačni procesi izvještavanja su jednostavnii, pristupačni i proporcionalni veličini organizacije.
- e) Izvještaji o događajima sa velikim posljedicama i pripadajuće preporuke upućuju se odgovarajućem nivou menadžmenta koji ih potom razmatra.

f) Izvještaji se prikupljaju u odgovarajuću bazu podataka kako bi se olakšala neophodna analiza.

7. Identificiranje opasnosti i procjena rizika

Cilj

Opisati sistem za identificiranje opasnosti i način uparivanja tih podataka. Opisati proces kategorizacije opasnosti/rizika i način njihove prateće prioritizacije za dokumentiranje procjene sigurnosti zračne plovidbe. Opisati način sprovođenja procesa procjene sigurnosti zračne plovidbe i način implementacije preventivnih akcionih planova.

Kriteriji

- a) Identificirane opasnosti se evaluiraju, redaju po prioritetu i obrađuju se u svrhu procjene rizika, po potrebi.
- b) Postoji strukturisan proces procjene rizika koji obuhvata evaluaciju ozbiljnosti, vjerovatnoće, tolerancije i preventivnih kontrola.
- c) Postupci identificiranja opasnosti i procjene rizika fokusiraju se na sigurnost zračne plovidbe kao temeljni kontekst.
- d) Proces procjene rizika koristi radne listove, obrasce ili softvere koji odgovaraju složenosti organizacije i obuhvaćenim operacijama.
- e) Završene procjene sigurnosti zračne plovidbe odobrava odgovarajući nivo menadžmenta.
- f) Postoji proces za procjenu efektivnosti utvrđenih korektivnih, preventivnih i sanacionih mjera.
- g) Postoji proces za periodično preispitivanje završenih procjena sigurnosti zračne plovidbe i dokumentiranje njihovih rezultata.

9. Praćenje i mjerjenje nivoa sigurnosti zračne plovidbe

Cilj

Opisati komponentu SMS-a koja se bavi praćenjem i mjerenjem nivoa sigurnosti zračne plovidbe. To obuhvata i pokazatelje nivoa sigurnosti zračne plovidbe (SPI) u okviru SMS-a predmetne organizacije.

Kriteriji

- a) Formalni proces izrade i održavanja skupa pokazatelja nivoa sigurnosti zračne plovidbe i njihovih pripadajućih ciljnih vrijednosti.
- b) Utvrđen međusobni odnos između pokazatelja nivoa sigurnosti zračne plovidbe (SPI) i sigurnosnih ciljeva organizacije prema potrebama, kao i proces regulatornog prihvatanja ovih pokazatelja (SPI) gdje je to potrebno.
- c) Proces praćenja ovih pokazatelja (SPI) koji uključuje i postupak za korektivne radnje u svim slučajevima kada se pojave neprihvatljivi ili neuobičajeni trendovi.
- d) Bilo koji drugi dopunski kriteriji ili proces za mjerjenje i praćenje SMS-a, odnosno nivoa sigurnosti zračne plovidbe.

10. Istrage događaja koji utiču na sigurnost zračne plovidbe i korektivne radnje

Cilj

Opisati na koji način se nesreće/incidenti/događaji istražuju i obrađuju unutar organizacije, uključujući i njihovu međusobnu vezu sa sistemom za identificiranje opasnosti i upravljanje rizicima o okviru SMS-a organizacije.

Kriteriji

- a) Postupci kojim se obezbjeđuje interna istraga prijavljenih nesreća i incidenata.
- b) Dostavljanje završenih istražnih izvještaja interno, kao i u CAA po potrebi.
- c) Proces kojim se obezbjeđuje da se preduzete i preporučene korektivne radnje izvrše i putem kojeg se vrši ocjena njihovih rezultata/efektivnosti.
- d) Postupak o disciplinskoj istrazi i mjerama vezanim za rezultate iz istražnih izvještaja.
- e) Jasno definirani uvjeti pod kojim bi se razmotrilo preuzimanje kaznene disciplinske mjere (npr. nezakonita radnja, nepromišljenost, gruba napačnja ili namjerno loše postupanje).
- f) Proces kojim se obezbjeđuje da se u istragama identificiraju aktivni nedostaci kao i doprinoseći faktori i opasnosti.
- g) Postupak i format istrage obezbjeđuje da se nalazi o doprinosećim faktorima ili opasnostima obrade na način da sistem za identificiranje opasnosti i upravljanje rizicima predmetne organizacije po potrebi može preuzeti propratne radnje.

11. Obuka i komunikacija o sigurnosti zračne plovidbe

Cilj

Opisati tip obuke za SMS i druge vrste sigurnosno orijentisanih obuka koje osoblje pohađa, te proces kojim se obezbjeđuje efektivnost obuke. Opisati kako se takvi postupci sprovodenja obuke dokumentiraju.

Opisati procese/kanale komunikacije o sigurnosti zračne plovidbe u okviru organizacije.

Kriteriji

- a) Nastavni plan obuke, kvalificiranost za obuku i uvjeti za obuku se dokumentiraju.
- b) Postoji proces validacije koji mjeri efektivnost obuke.
- c) Obuke obuhvataju početnu obuku, periodičnu obuku i ažuriranje znanja, po potrebi.
- d) Obuka za SMS predmetne organizacije je dio sveukupnog programa obuke te organizacije.
- e) Razvijanje svijesti o SMS-u je uvršteno u program zapošljavanja ili indoktrinacije.
- f) Procesi/kanali komunikacije o sigurnosti zračne plovidbe u okviru organizacije.

12. Stalno unaprjeđenje i revizija SMS-a

Cilj

Opisati proces stalne kontrole i unaprjeđivanja SMS-a.

Kriteriji

- a) Proces redovne interne revizije/kontrole SMS-a predmetne organizacije sa ciljem da se osigura stalna prikladnost, adekvatnost i efektivnost.
- b) Opisati sve druge programe koji doprinose stalnom poboljšavanju SMS-a organizacije i nivoa sigurnosti zračne plovidbe, npr. MEDA, ankete o sigurnosti zračne plovidbe, ISO sistemi.

13. Upravljanje evidencijom o SMS-u

Cilj

Opisati način pohranjivanja evidencije i dokumentacije o SMS-u.

Kriteriji

- a) Organizacija ima sistem za evidentiranje ili arhiviranje dokumenata o SMS-u koji obezbjeđuje čuvanje svih zapisa nastalih u vezi sa implementacijom i radom SMS-a.
- b) Evidencija koja se čuva uključuje izvještaje o opasnostima, izvještaje o procjeni rizika, bilješke sa sastanaka radnih grupa za sigurnost zračne plovidbe, grafikone sa pokazateljima nivoa sigurnosti zračne plovidbe, izvještaji o reviziji SMS-a i zapisi sa obuka o SMS-u.
- c) Evidenciju treba da bude moguće upratiti za sve elemente SMS-a i treba da bude dostupna u svrhu rutinske primjene SMS-a, kao i u svrhe internih i eksternih revizija.

14. Upravljanje promjenama

Cilj

Opisati proces koji organizacija koristi za upravljanje promjenama koje mogu imati uticaja na sigurnosne rizike i način na koji se takvi procesi integriraju u okviru SMS-a.

Kriteriji

- a) Postupci kojim se obezbjeđuje da se pri značajnim organizacijskim i operativnim promjenama razmotri na koje bi sve načine te promjene mogle uticati na postojeće sigurnosne rizike.
- b) Postupci kojim se obezbjeđuje sprovođenje odgovarajuće sigurnosne procjene prije uvođenja nove opreme ili procesa koji imaju implikacije po sigurnosne rizike.
- c) Postupci za preispitivanje postojećih sigurnosnih procjena u situacijama kada dolazi do promjene u pripadajućem procesu ili opremi.

Referentni dokumenti

Standardni radni postupci (SOP) kompanije u vezi sa upravljanjem promjenama, itd.

15. Plan intervencije u hitnim i vanrednim situacijama

Cilj

Opisati namjere i opredijeljenost organizacije u vezi sa rješavanjem hitnih situacija i odgovarajućih kontrola oporavka. Navesti uloge i odgovornosti ključnog osoblja. Plan intervencije u hitnim situacijama može biti zaseban dokument ili može biti dio priručnika za SMS.

Kriteriji (u zavisnosti od organizacije)

- a) Organizacija ima plan za hitne situacije u kojem su navedene uloge i odgovornosti u slučaju većeg incidenta, krize ili nesreće.
- b) Postoji proces obavještavanja koji sadrži listu poziva za hitne slučajeve i proces interne mobilizacije.
- c) Organizacija ima dogovore sa drugim agencijama za pomoć i angažovanje hitnih službi po potrebi.

- d) Organizacija ima utvrđene postupke za rad tokom trajanja hitne situacije, u skladu sa potrebama.
- e) Postoji utvrđen postupak za praćenje stanja svih pogođenih pojedinaca, kao i za obavještavanje rodbine.
- f) Organizacija ima utvrđene postupke za komunikaciju sa medijima i rješavanje pitanja vezanih za osiguranje.
- g) U okviru organizacije postoje definirane odgovornosti u vezi sa istraživanjem nesreća.
- h) Jasno je naveden zahtjev za očuvanje dokaza, obezbjeđivanjem pogođene oblasti, i obavezno izvještavanje organa vlasti.
- i) Postoji spremnost i obučenost angažovanog osoblja za intervencije u hitnim situacijama.
- j) Organizacija je izradila plan evakuacije onesposobljenog zrakoplova ili opreme u konsultaciji sa vlasnicima zrakoplova/opreme, aerodromskim operatorima ili drugim agencijama po potrebi.
- k) Postoji utvrđen postupak za evidentiranje aktivnosti tokom intervencije u hitnoj situaciji.

Referentni dokumenti

Priručnik za plan intervencije u hitnim situacijam (ERP), itd.

16. Operator aerodroma mora obezbijediti da menadžer sigurnosti, zadužen za organizaciju i upravljanje sistemom sigurnosti na aerodromu:

1. Bude direktno odgovoran direktoru za kvalitet sigurnosti,
2. Da nije u sukobu interesa, odnosno, da istovremeno nije zadužen za organizaciju ili sprovođenje procesa sigurnosti na aerodromu.

Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine na osnovu člana 15. stav (1), člana 37. stav (1) i člana 38. Zakona o zrakoplovstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 39/09), u skladu sa članom "[navedi član]" Pravilnika o uvjetima i načinu izdavanja potvrde aerodromskog operatora ("Službeni glasnik BiH", broj 28/05 i 20/11) i članova "[navedi član i pravilnik]", izdaje

Pursuant to Article 15 (1), Article 37 (1) and Article 38 of the Aviation Law of Bosnia and Herzegovina ("Official Gazette of BiH" No.39/09) and in accordance with Article "[specify article]" of the Regulation on the Requirements and Terms for Issuance of an Aerodrome Operator Certificate ("Official Gazette of BiH" No.28/05 and 20/11), the Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation has hereby issued

POTVRDA ZA [aerodrom / helidrom / letjelište / teren]
AERODROME CERTIFICATE

"[broj potvrde]"

"[naziv aerodroma]"
 [adresa]

Operator je ispunio propisane zahtjeve za "[upiši namjenu]" i utvrđena je sposobnost za izvođenje operacija, u skladu sa Specifikacijom uvjeta za korištenje [međunarodnog aerodroma, letjelišta, terena, helidroma].

The Operator has fulfilled the prescribed requirements for "[specify purpose]" and its competence to conduct operations has been verified, in accordance with the Specification of the Requirements for the [International Airport, Airfield, Terrain, Heliport] Operations.

ROK VAŽENJA
 VALIDITY

Ova potvrda "[upiši je/nije]" prenosiva i važi do [datum] godine, osim u slučaju njene suspenzije ili ukidanja.

This Certificate "[is or is not]" transferable and shall be valid until [date], unless suspended or revoked.

IZUZEĆA/OGRANIČENJA
 EXEMPTIONS / LIMITATIONS

"[upiši da ili ne]"
 "[yes or none]"

Broj "[broj protokola]"
 Reference Number

Datum izdavanja: [datum]
 Date of issuance

Ovlaštena osoba:
 Authorised person

[upiši ime i prezime ovlaštene osobe]

**SPECIFIKACIJA UVJETA ZA KORIŠTENJE
[AERODROMA/LETJELIŠTA/TERENA/HELIDROMA]**
**SPECIFICATIONS OF THE REQUIREMENTS FOR
[AIRPORT/AIRFIELD/TERRAIN/HELIPORT] OPERATIONS**
"[broj potvrde]"

**"[naziv aerodroma]"
[adresa]**

[Međunarodni aerodrom, letjelište, teren, helidrom] će biti korišten kao mjesto polijetanja i slijetanja referentnog zrakoplova tipa "[upiši tip]", namijenjen za "[upiši vrstu upotrebe]" i "[upiši namjenu korištenja]",

[International Airport, Airfield, Terrain, Heliport] shall be used for the take-off and landing of the reference aircraft type "[specify type]" intended for "[specify type of use]" and "[specify purpose of use]."

STANDARDNI UVJETI

1. Aerodromskom operatoru je izdata potvrda za "[upiši vrstu upotrebe]", i u toku otvorenosti za polijetanje i slijetanje [zrakoplova, helikoptera] biće dostupan svim korisnicima pod istim uvjetima;
2. [Međunarodni aerodrom, letjelište, teren, helidrom] se može koristiti samo pod uvjetima izdavanja aerodromske potvrde, standardima i procedurama odobrenim u [aerodromskom priručniku, priručniku za korištenje] koji je u skladu sa zahtijevanim aktivnostima na [aerodromu, letjelištu, terenu, helidromu]; Nijedan [zrakoplov, helikopter] ne može poletjeti ili sletjeti na [međunarodni aerodrom, letjelište, teren, helidrom] ukoliko vatrogasno-spasička služba, medicinska služba, meteorološka služba, komunikacijska i navigacijska oprema i oprema za prihvati i opsluživanje takvog [zrakoplova, helikoptera] nije u skladu sa podzakonskim aktima. Sve navedene usluge i oprema će biti spremni za djelovanje za vrijeme otvorenosti aerodroma;
3. [Međunarodnom aerodromu, letjelištu, terenu, helidromu] je izdata potvrda za "[upiši dnevne operacije, dnevne i noćne operacije]". Obaveza operatora je da tokom noćnih operacija "[upiši Sistem svjetala koji odgovara kategoriji PSS]" bude stalno u upotrebi za vrijeme operacija noću, osiguravajući da manji kvarovi, koji ne ugrožavaju sigurnost operacija neće uticati na polijetanje i slijetanje aviona";
4. Promjene u fizičkim karakteristikama [međunarodnog aerodroma, letjelišta, terena, helidroma], uključujući i izgradnju novih objekata, odnosno dograđivanje postojećih ili promjene vizuelne navigacije ne mogu biti obavljeni bez prethodnog konsultovanja i odobrenja od strane BHDCA;
5. Vlasnik potvrde će što je prije moguće obavijestiti BHDCA o promjenama koje su u vezi sa [međunarodnim aerodromom, letjelištem, terenom, helidromom], kao što su promjene materijala na manevarskim površinama i promjenama karakteristike prepreka u zonama prilaza, polijetanja i kruženja i dr;
6. Bilo kakvo javno pravo prolaska ispod ili pored zone za slijetanje i polijetanje mora biti adekvatno označeno znacima upozorenja od opasnosti aviona;
7. [Međunarodni aerodrom, letjelište, teren, helidrom] će biti dostupan za polijetanje i slijetanje u vremenu otvorenosti i ne može biti otvoren van tog vremena, osim ukoliko mu u skladu sa i pod uvjetima navedenim u određenim aranžmanima ne bude odobrena dostupnost van određenog vremena;
8. Ne može se omogućiti drugim osobama da koriste [međunarodni aerodrom, letjelište, teren, helidrom] bez saglasnosti vlasnika potvrde;
9. [Međunarodni aerodrom, letjelište, teren] ispunjava uvjete za aerodromski referentni kod: "[upiši kod]"

STANDARD REQUIREMENTS

1. *The aerodrome operator has been issued a certificate for "[specify type of use]" and the aerodrome shall at all times when it is available for the take-off or landing of [aircrafts, helicopters] be so available to all persons on equal terms and conditions;*
2. *The [International Airport, Airfield, Terrain, Heliport] shall be used only under the conditions endorsed on the Aerodrome Certificate, standards and procedures approved in the [Airport Manual, Operational Manual] in compliance with the required operations at the [Airport, Airfield, Terrain, Heliport]; No [aircraft, helicopter] shall take off or land at the [International Airport, Airfield, Terrain, Heliport] unless such fire-fighting and rescue services and such medical, meteorological and ground-handling services and such communication and navigation equipment as are required in respect of such an aircraft in the relevant by-laws are*

provided there. Such services and equipment shall at all times when the aerodrome is available for the take-off or landing of aircraft be kept fit and ready for immediate turnout.

3. *The [International Airport, Airfield, Terrain, Heliport] has been certified for "[specify day, day and night operations]". The Operator shall ensure that the aerodrome is at all times available during night operations "[specify Light System consistent with the Runway category]", provided that minor unserviceability, not of a character likely to affect the safety of operations, shall not preclude the take-off and landing of aircraft;*
4. *Changes in the physical characteristics of the [International Airport, Airfield, Terrain, Heliport] including the erection of new buildings and alterations to existing buildings or to visual aids shall not be made without prior consultation with and approval of the Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation.*
5. *The Certificate holder shall, by the quickest means available, notify the Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation of any change in relation to the [International Airport, Airfield, Terrain, Heliport] such as are material changes in the surface of the maneuvering areas, or in the obstruction characteristics of the approach, take-off or circuit areas, etc.*
6. *Any public right of way crossing or bordering the take-off and landing area shall be adequately sign-posted with notices warning the public of danger from aircraft.*
7. *The [International Airport, Airfield, Terrain, Heliport] shall be available for the take-off or landing of aircraft during its hours of operation, and shall not be available at any other time, unless it has been given approval in accordance with and under the terms and conditions stipulated in certain arrangements to maintain availability for use outside the times when it is generally available;*
8. *No person shall be allowed the right to use the [International Airport, Airfield, Terrain, Heliport] without the consent of the Certificate holder.*
9. *The [International Airport, Airfield, Terrain, Heliport] complies with the requirements for grant of Aerodrome Reference Code: "[specify code]"*

**DOPUNSKI UVJETI
ADDITIONAL REQUIREMENTS**

**IZUZEĆA / OGRANIČENJA
EXEMPTIONS / LIMITATIONS**

"[upiši izuzeća ili ograničenja ako ih ima]"

Broj: "[broj protokola]"
Reference Number

Ovlaštena osoba:
Authorised person

Datum izdavanja: "[datum]"
Date of issuance

"[Ime i prezime ovlaštene osobe]"

Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine na osnovu člana 15. stav (1) i člana 38. stav (1) tačka g) Zakona o zrakoplovstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 39/09), u skladu sa članom "[navedi član]" Pravilnika o uvjetima i načinu izdavanja potvrde aerodromskog operatora ("Službeni glasnik BiH", broj 28/05 i 20/11) i članova "[navedi članove]", izdaje

Pursuant to Article 15 (1) and Article 38 (1)(g) of the Aviation Law of Bosnia and Herzegovina ("Official Gazette of BIH" No.39/09), in accordance with Article "[specify article]" of the Regulation on the Requirements and Terms for Issuance of an Aerodrome Operator Certificate ("Official Gazette of BIH" No.25/05 and 20/11) and Articles "[specify article and regulation]", the Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation has hereby issued

ODOBRENJE AERODROMSKOG PRIRUČNIKA

LETTER OF APPROVAL
OF THE AIRPORT MANUAL FOR
"[naziv aerodroma]"

Odobrava se [aerodromski priručnik ili priručnik za korištenje], "[izdanje]" od [datum] za upotrebu u skladu sa Potvrdom za [međunarodni aerodrom, letjelište, teren, helidrom] "[broj potvrde]".

This [Airport Manual или Operational Manual], "[issuance]" of "[date]" is hereby approved for use in accordance with the [International Airport, Airfield, Terrain, Heliport] Certificate "[specify number]".

ROK VAŽENJA

VALIDITY

Ovo odobrenje važi do "[datum]" godine, osim u slučaju suspenzije ili ukidanja.

This Letter of Approval shall be valid until [date], unless suspended or revoked.

Broj: "[broj protokola]"
Reference Number

Datum izdavanja: "[datum]"
Date of issuance

Ovlaštena osoba:
Authorised person

"[Ime ovlaštene osobe]"